

LIETUVIŲ

DIENOS

LOS ANGELES BALFO SKYRIAUS VALDYBA

LITHUANIAN DAYS
October, 1979

1979 M. SPALIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1979, spalio Nr. 8 (297)
October, 1979 No. 8 (297)

Volume XXX Eina XXX metai

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN". PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

Antanas F. Skirius

Leidėjas / Publisher

„raipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį.
Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina \$1.50 Single Copy \$1.50

Prenumerata metams \$15.00 bet kuriame pasaulyje krašte.
Subscription \$15. per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$25.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

VIRSELIAI / COVERS

Members of the executive committee of the United Lithuanian Relief Fund of America, Balfas Chapter 13, for the greater Los Angeles metropolitan area are: from left to right—1st row: Vladas Pažiūra, president of the local chapter and present chairman of the Board of Directors of United Lithuanian Relief Fund of America, Inc.; Mrs. Angele Nelsas, secretary; Msgr. Jonas Kucingis, pastor of St. Casimir's Lithuanian Catholic Church in Los Angeles, an honorary member and patron of local chapter; Mrs. Vince Zaunius, representative in Santa Barbara; Mrs. Alena Devenis, honorary member and one of the charter members of the United Lithuanian Relief Fund of America, Inc. 2nd row: Gediminas Leskys, representative to San Fernando Valley; Mrs. Janina Rukšenas, vice president; Albinas Mitkevičius, financial secretary; Mrs. Liucija Mazeika, representative to Marina del Rey. 3rd row: Jonas Buzenas, youth representative; Mrs. Alfa Pažiūrienė, representative to Orange County; J. Dzenkaitis, representative to Glendale. Missing from the picture are: vice president arch. R. Mulokas and R. Buzenas, and representatives to Santa Monica—Dr. Birute Raulinaitis; San Diego—H. Gorodeckas, and Palos Verdes and Long Beach—B. Seliukas.

Chapter 13 was organized on October 15, 1944 by then Msgr. Julius Macijauskas, the first pastor of St. Casimir's Lithuanian Catholic Church in Los Angeles. Members of the first executive committee were: Msgr. J. Macijauskas, K. Luksys (both deceased), F. Masonas, Mrs. B. Starkus, J. Uzdavinys and P. Žilinskas.

LOS ANGELES BALFO SK. VALDYBA.

Los Angeles ir jo plačiųjų apylinkių Balfas 13 skyriaus š. m. valdyba. — Iš kairės, I eil. — Vladas Pažiūra — pirmininkas; Angelė Nelsienė — sekretorė; prel. Jonas Kucingis — Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas, Balfas garbės narys ir skyriaus globėjas; Vincė Zaunienė — atstovė Santa Barbaroje; Alena Devenienė — Balfas garbės narė ir viena iš jo kūrėjų. II eil. — Gediminas Leskys — atstovas San Fernando Valley; Janina Rukšėnienė — vicepirm., Albinas Mitkevičius — išdininkas; Liucija Mažeikienė — atstovė Marina Del Rey. III eil. — Jonas Bužėnas — jaunimo atstovas; Alfa Pažiūrienė — atstovė Orange County; Juozas Dzenkaitis — atstovas Glendale.

Nuotraukoje trūksta: vicepirm. R. Muloko ir R. Bužėno; dr. B. Raulinaitienės — atstovės Santa Monikoje; H. Gorodecko — atstovo San Diego; B. Seliuko — Palos Verdes ir Long Beach atstovo.

Šis skyrius buvo įsteigtas 1944 m. spalio mėn. 15 d. Šv. Kazimiero parapijos klebono prel. J. Macijausko pastangomis. Pirmąją valdybą sudarė: prel. J. Macijauskas, K. Lukšys, F. Masonas, B. Starkienė, J. Uždavinys ir P. Žilinskas.

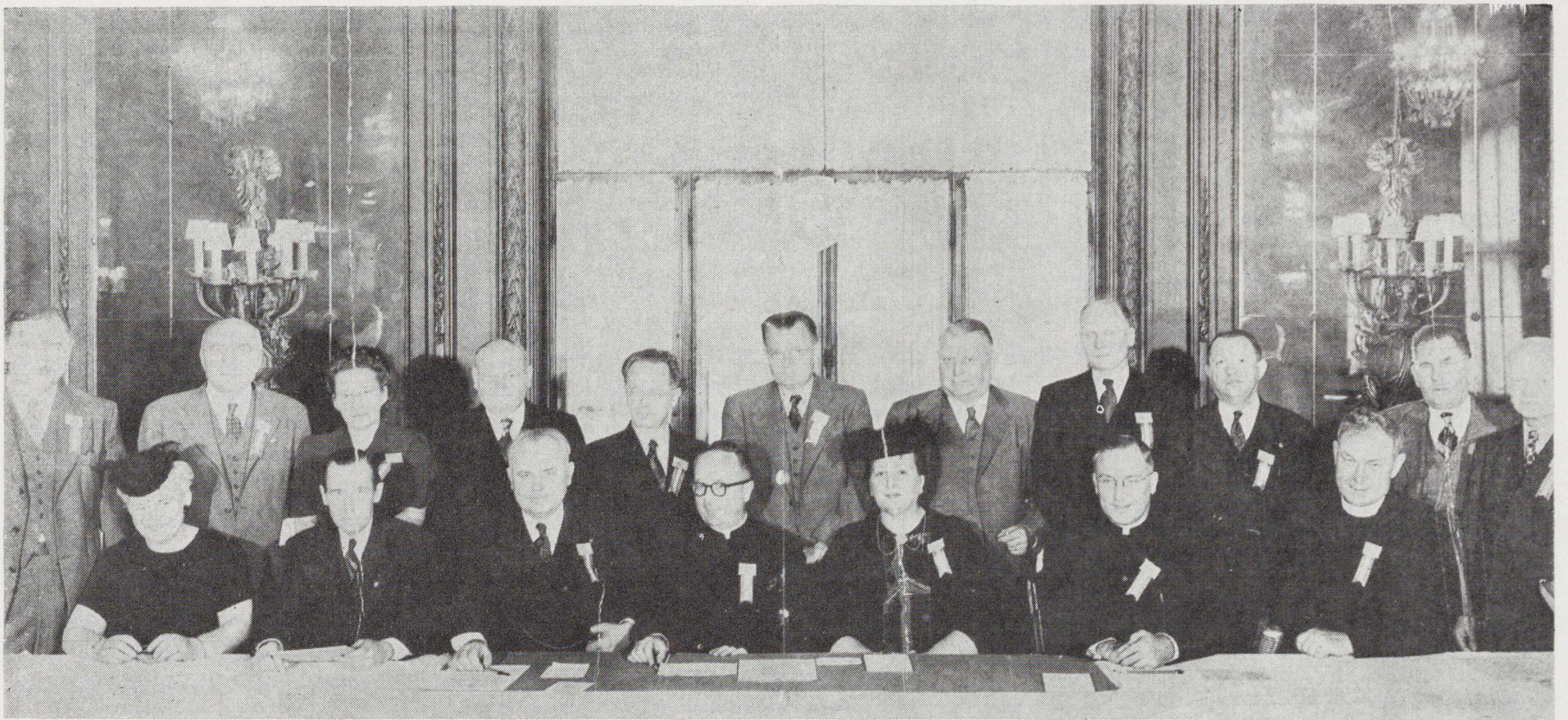
TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

	Psl.
Vladas Pažiūra —	
Balfas džiaugsmas ir rūpesčiai per 35 metus.	3
Dalila Mackialienė —	
Balfas 35 metų veiklos sukaktį atžyminti.	5
Jurgis Gliuda —	
Balfas papildymai.	8
LKDS Tarybos suvažiavimo komunikatas	9
J. Audėnas —	
Dr. Mykolas Devenis.	10
Pr. Alšėnas —	
Dagys su menu ir daina.	12
Jau nukaltas Vilniaus universiteto sukaktuvinis medalis.	13
Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį paminėjus.	14
A. R. —	
Poetės mintys — vieniši vėjo vaikai.	14
Dr. Jonas Matusas —	
Lietuviai išgelbėjo nuo vokiečių Žiemryčių Europą.	15
Clevelando lietuvių veikla foto nuotraukose. V. Bacevičius.	16
Recenzijos.	16
Šenbergų vedybinė sukaktis.	17

ENGLISH SECTION

Officers of the United Lithuanian Relief Fund, Los Angeles Chapter	2
Soviet Policy on Literary Translations	18
45 Balts Demand Rights	20
House Resolution 147	20
Russification Campaign in Lithuania	20
Lithuania's Jews and the Holocaust	21
Lithuania in Philately (21) by A. Bernotas	22

Pirmieji Balfo direktoriai, išrinkti 1944 m. Chicagos konferencijoje. I-je eilėje sėdi, iš kairės: V. Količienė, adv. A. Olis, adv. N. Rastenis, kun. dr. J. B. Končius, N. Gugienė, prel. J. Balkūnas, kun. Ignas Albavičius. Tarp stovinčių atpažįstami — E. Samienė, red. L. Šimutis.

The first United Lithuanian Relief Fund directors, elected in 1944 at the Chicago conference. Sitting, from left to right: Mrs. V. Kolicius, attorney A. Olis, attorney N. Rastenis, Rev. Dr. I. B. Koncius, Mrs. N. Gugis, Msgr. J. Balkunas, Rev. I. Albavicius.

BALFO DŽIAUGSMAI IR RŪPESČIAI PER 35 METUS

Šios prasmingos Balfo sukakties proga prisiminkime jo įsikūrimo istoriją, kurios mūsų jaunimas neprisimena ir nežino. O ji yra gan įdomi, kovinga ir garbinga. Reikėjo ano meto Amerikos lietuviams turėti daug noro, ryžto, sugebėjimo ir pasiaukojimo, kad ši šalpos — artimo meilės — organizacija galėjo taip gražiai susiorganizuoti, veikti, nugalėti įvairias kliūtis ir atliktų tą kilnų, varge esančiam tautiečiui pagelbėti, darbą.

Prieš 35 metus Europoje vyko žūtbūtinė kova tarp didžiųjų galybių. Buvo jau aišku, kad hitlerinė Vokietija karą pralaimės, ir Lietuva vėl pateks po žiauria rusų komunistų okupacija. Buvo jaučiama, kad daug tūkstančių lietuvių, matę ir išgyvenę pirmąją rusų vergiją, pasitrauks iš savo krašto, kad išvengtų greitos pražuties arba Sibiro tremties.

Amerikos lietuviai, gerai suprasdami šią artėjančią katastrofą, sujudo organizuoti platesniu mastu bendrą šalpos fondą, kurs sujungtų mažesnius jau egzistuojančius grupinius fondus. Šio darbo iniciatorius buvo Amerikos Lietuvių Taryba, apjungianti visas didesnes lietuvių organizacijas, su jos energingu pirmininku Šimučiu. Tai minčiai pritarė ir nuoširdžiai talkininkavo šie žymūs lietuvių veikėjai: kun. I. Albavičius, kun. J. Balkūnas, J. Laučka, kun. P. Jūras, kun. dr. I. Končius, kun. Jančius, Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis, F. Bagočius, dr. P. Grigaitis, A. Olis, kun. N. Pakalnis, dr. S. Biežis, K. Karpis, kun. Vaškas, M. Vinikas ir kt. Vyko

įvairūs tarp grupių pasitarimai. Kilo klausimai, kas fondui vadovaus ir kaip grupės bus jame atstovaujamos. Visi matė reikalo svarbumą ir tokio fondo reikalingumą, todėl susitarimas buvo greit atsieltas. Reikėjo gauti valdžios pritarimą ir leidimą šį fondą steigti. Energingas ir ryžtingas kun. I. Končius dažnai lankė įvairias valdžios įstaigas, kad kuo greičiau būtų realizuotas fondo veikimas. Pagaliau 1944 m. kovo mėn. 6 d. kun. I. Končius gavo pranešimą, kad Valdžios Kontrolės Taryba veikti leidimą išduos.

Kovo mėn. 25 d. Chicagoje įvyko steigiamasis fondo susirinkimas. Suvažiavo daugiau kaip 20 atstovų. Jie atstovavo: Kunigų Vienybę, Amerikos Lietuvių R. Katalikų Federaciją, Tautininkų ir Sandariečių Sąjungas, Socialdemokratų, Amerikos Lietuvių R. Katalikų Susivienijimą ir Susivienijimą Lietuvių Amerikoje.

Inciatorių vardu susirinkimą atidarė L. Šimutis. Jis papasakjo šio fondo steigimo kelią, kurs ir suvedė visus į šį susirinkimą. Pažymėjo, kad čia neturėtų būti bet kokių kliūčių fondo steigimui, nes grupių vadovai yra jau susitarę dėl jo formos, struktūros, reprezentacijos ir centrinės valdybos sudarymo. Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis, kurs puikiai atliko tarpininko ir patarėjo rolę, susirinkimą nuoširdžiai pasveikino, padėjo fondo iniciatoriams už atliktą darbą ir pasidžiaugė, kad grupių atstovai pagaliau susirinko uždėti pabaigtuvių vainiką formaliam Bendro Lie-

tuvių Šalpos Fondo įkūrimui.

Susirinkimui pirmininkauti išrinkti: kun. I. Albavičius, F. Bagočius ir A. Olis, o sekretoriauti N. Gugienė ir J. Laučka. Fondo statutui peržiūrėti ir rezoliucijoms paruošti buvo sudaryta komisija: A. Olis, kun. I. Končius, F. Bagočius, dr. P. Grigaitis, J. Laučka, M. Vaidyla ir dr. A. Tamošaitis.

Po trumpų diskusijų susirinkimas vienbalsiai priėmė fondo statutą ir vardą: BENDRAS AMERIKOS LIETUVIŲ FONDAS — sutrumpintai — BALFAS, angliškai: United Lithuanian Relief Fund of America, Inc Patvirtintas fondo direktorių skaičius — 21. Iš ARLKF ir kitų katalikiškų organizacijų direktoriais į Balfą išrinkti: kun. dr. I. Končius, kun. I. Albavičius, kun. J. Balkūnas, J. Laučka, E. Paurazienė, E. Samienė ir L. Šimutis. Iš Tautininkų - Santariečių: A. Olis, S. Gegužis, N. Rastenis, dr. A. Tamošaitis, J. Tuinyla, dr. A. Zimontas ir J. Smailis. Iš Socialdemokratų: J. Bacevičius, adv. F. Bagočius, N. Gugienė, V. Količienė, T. Matas, P. Milleris.

Direktorių Taryba grupinių atstovų susitarimu, išrinko pirmą Balfo centro valdybą šios sudėties: pim. kun. I. Končius, vicepim. A. Olis, kun. I. Albavičius ir V. Količienė; sekr. N. Gugienė ir išd. dr. A. Zimontas.

Patriotinė spauda šį įvykį gerai išreklamavo ir tinkamai pristatė plačiai lietuvių visuomenei, kad Balfo darbus remtų.

Balandžio mėn. 1 d. Illinois valstybės se-

kreitorius Balfą inkorporavo ir išdavė inkorporavimo pažymėjimą. Taigi vienas tikslas atsiektas. Dabar reikėjo gauti ir JAV valdžios pripažinimą. Čia prasidėjo lietuvių komunistų ir rusų agentų užkulisinė ir vieša veikla prieš Balfą, kad jis nebūtų pripažintas.

Balandžio mėn. 28 d. kun. I. Končius ir kun. I. Albavičius buvo priimti Chicagos arkivyskupo Stritch. Jis parodė Balfui daug palankumo ir pažadėjo visokeriopą paramą. Ištesėjo. Gegužės 22 d. iš Amerikos Vyskupų Šalpos Komiteto NCWC gauta \$5000.00 auka ir puiki Balfui rekomendacija būti priimtam į National War Fund.

Skundų pasekoje FBI stropiai sekė Balfio veiklą. Birželio 8 d. NWF vadovybė pravedė smulkų Balfio atstovų apklausinėjimą. Dalyvavo: kun. dr. I. Končius, N. Rastenis, F. Bagočius, J. Laučka ir L. Šimutis. Jiems buvo pasakyta, kad NWF teikia finansinę pagalbą tik alijantų tautoms ir jų šalpos organizacijoms, o Lietuva prieš nacių Vokietiją nekariavo, vadinasi nėra alijantas. Į tai buvo atsakyta, kad Lietuva neturėjo progos kariauti, nes ji pradžioje buvo okupuota Sovietų Rusijos, o vėliau Vokietijos. Dėl šių dviejų okupacijų Lietuva labai skaudžiai nukentėjo ir jai reikia skubios pagalbos. Apklausinėjimo protokolas buvo perduotas Valstybės Departamentui. Tas įrodo, kad rusai darė didelį spaudimą. Norėjo, kad JAV vyriausybė pakeistų savo nepripažinimo nusistatymą Pabaltijo valstybių atžvilgiu. Balfas nenusileido ir ieškojo paramos per Amerikos Katalikų Episkopatą, darbininkų unijas, demokratų partijos vadą J. Farley, kongresmaną McCormack ir kt. Pagaliau liepos 31 d. buvo gautas pranešimas, kad Balfas yra priimtas NWF nariu. Tai džiugus laimėjimas, tačiau jį aptemdė nauji Sovietų Rusijos Šalpos Komiteto ir lietuvių komunistų skundai bei jų organizacijų nauji protestai Amerikos vyriausybei prieš Balfio priėmimą į NWF. Jiems talkininkavo ir komunistiniai laikraščiai: Vilnis ir Laisvė. Balfio pirmininkas vėl turėjo vykti į Washingtoną ir paneigti naujai išgalvotus šmeižtus ir melagingus kaltinimus. Po naujų apklausinėjimų rugsėjo 9 d. buvo gautas iš NWF vadovybės šio turinio raštas:

“Balfas patvirtintas būti NWF nariu su sekančiomis sąlygomis:

1. Nevalia parodyti jokio šališkumo dėl Lietuvos politinės ateities.
 2. Balfas privalo noriai perduoti savo fondus Rusų Šalpos Komitetui ir Sovietų valdžiai, jei bus duotas jų užtikrinimas, kad žmonės gaus aukas.
- Su šiomis sąlygomis Balfas turėjo sutikti.

NWF vadovybė įvykdė dar du Balfio apklausinėjimus. Dalyvavo: pirm. kun. I. Končius, vicepirm. N. Rastenis ir reikalų vedėjas J. Laučka. Po šių apklausinėjimų NWF paskyrė Balfui \$305,000.00 su pakartotinu reika-

lavimu: pasiūsti šalpą į Lietuvą per Sovietų Rusijos Fondą. Balfio valdyba buvo priversta tatau padaryti ir lapkričio mėn. pradžioje įteikė Sovietų Rusijos Fondui drabužių ir medikamentų siuntą už \$75,000.00 su reikalavimu, kad tai būtų pasiūsta Lietuvos žmonėms. Jokios žinios nebuvo gauta, kad lietuviai būtų ką nors gavę. Po to Balfas norėjo asmeniškai reikalą ištirti ir nusprendė pasiūsti į Lietuvą savo atstovą Barbarą Darlis. Deja, Sovietų konsulas leidimo nedavė. Balfas atsisakė daugiau duoti bet kokių siuntų Sovietų Rusijos Fondui. Tada ta pati komunistų grupė iš naujo papylė protestų prieš Balfą. Rezultate NWF sulaukė Balfui \$50,000.00 iš anksčiau paskirtos sumos, kol nebus išsiaiškinta. Po pakartotino kun. I. Končiaus paaiškinimo ši suma buvo atgauta.

1945 m. vasario mėn. buvo padaryti nauji apklausinėjimai, kurių rezultate NWF paskyrė Balfui papildomai \$550,000.00. Po šio laimėjimo daugiau jokių kliūčių nebesusilaukta. Balfio veikla pilnai išsivystė. Įvairūs plakatai, skelbią apie lietuvių tautos kančias ir priešpauką buvo viešai kabinami pašto ir kitose valdžios įstaigose.

Tada dar buvo manyta, kad karas greit baigsis, todėl ir Balfio darbai pasibaigs. Deja, Balfas ir po 35 metų yra dar labai reikalingas. Per visą tą laiką lietuviška patriotinė spauda atliko ir atlieka labai didelės talkininės vaidmenį. Ji pagelbėjo pristeigti Balfio skyrių nuo Bostono iki Los Angeles ir iškinti lietuvius, kad Balfas buvo ir yra reikalingas. Jai priklauso didelė pagarba ir padėka.

Pajudėjus imigracijos įstatymo reikalui JAV Kongrese, Balfas darė žygių, kad jis būtų priimtas kuo palankesnis lietuviams tremtiniais. Prie Balfio buvo sudarytas Imigracijos ir Įkurdinimo Komitetas, kuriam pirmininkavo Alena Devenienė. Teko rūpintis, kad atvykę pabėgėliai, dėl skundų ir kitų priežasčių sulaikyti Amerikoje, nebūtų grąžinti atgal į Europą. Deportacijai buvo sulaikyta apie 200 asmenų, bet išskyrus porą, Balfui

pavyko visus skundus atremti ir išteisintus asmenis įkurdinti. Taip pat kun. dr. I. Končius specialiai nuvyko į Europą, kur buvo daugiau kaip 2000 lietuvių sulaikyta nuo emigracijos dėl sveikatos ir skundų. Jam teko tartis su JAV konsulais, IRO ir kitais įtakingais asmenimis. Buvo daug pagelbėta. Taip pat buvo stengtasi, kad pagalbos reikalingi gautų po lygiai, nei vieno nenuskriaudžiant. Jei pasitaikė kokių netikslumų skirstant Balfio dovanas, tai čia buvo ne Balfio kaltė, bet lagerių pareigūnų.

Balfio veiklos 35 metų graži ir kilni istorija mums visiems šiandien sako, koks tai milžiniškas artimo meilės darbas buvo ir yra atliekamas. Anų laikų Amerikos lietuviai labai nuoširdžiai Balfui aukojo ir jam talkininkavo rinkdami aukas, nes žinojo, kad dešimtimis tūkstančių brolių ir seserų lietuvių atsidūrė karo sugriautoje Vokietijoje. Jiems reikėjo suteikti skubią pagalbą, todėl aukojo, rinko aukas pinigais, maistu ir drabužiais. Pakavo siuntinius, vežė juos į stotis, uostus ir siuntė į Vokietiją. Rezultatai to vieningo darbo yra labai dideli. Pagalba atėjo laiku. Koks tai buvo didelis ir džiugus moralinis jausmas, kai pajutome, kad nesame palikti vieni tarp karo griuvėsių ir svetimųjų. Todėl labai nuoširdi pagarba ir padėka priklauso ano meto Amerikos lietuviams.

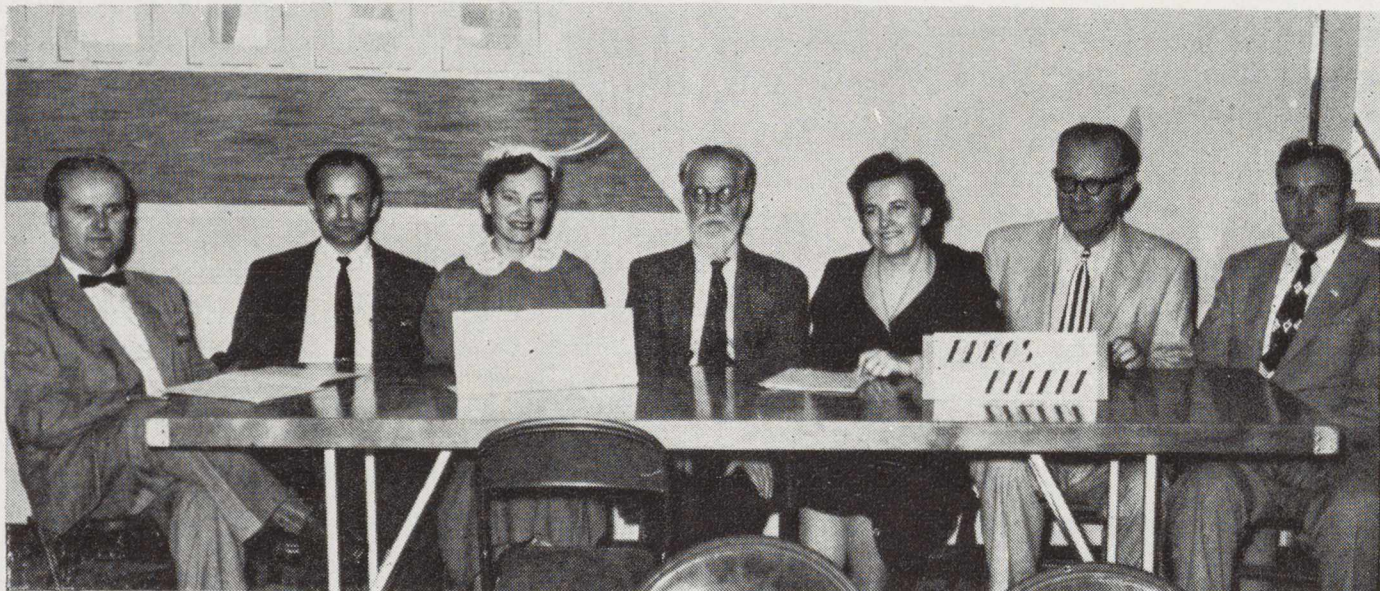
Čia tiktų priminti lietuvių tremtinės jautrų raštą, pasiūtą Balfui ir kartu įteikiant dail. V. Kašubos sukurtą skulptūrą.

Pasiskaitykime šį raštą:

LIETUVEI, UŽJŪRIO SESEI,

už teikiamą pagalbą, reiškiamą meilę ir stiprinančią viltį.

Neapsakoma tremtinės moters dalis. Atplėšta nuo tėviškos namų židinio, karo audrų atbloškta į nesvetimą kraštą, kiekvieną dieną, kai vargo paženklinanti rūpesčiai perveria jos širdį — ji gal nustotų tikėjusi gera žmonių valia, Tiesos buvimu ir giedresne ateitimi.... Tačiau lietuvių tremtinė turi Tave, Mylimoji Amerikos lietuvi! Tu savo jautria širdimi iš-

Balfas 1953 m. valdyba. Iš kairės: V. Pažiūra, vicep., B. Čiurlionis, ižd., S. Šakienė, sekr., prof. M. Biržiška, svečias, A. Pažiūrienė, narė, F. Kudirka, pirmininkas, ir K. Prišmantas, narys. Foto L. Briedis

BALFAS executive committee in 1953. From left: V. Paziura, vice president; B. Ciurlionis, treasurer; Mrs. S. Sakys, secretary; Prof. M. Birziska, guest; Mrs. A. Paziura, member, F. Kudirka, president, and K. Prismantas, member.

jungi į didžiąją mūsų tautos nelaimę, kai Tu prisimeni mane, tvankiam stovyklos kambaryje vargstančią Nemuno kalnų ir klonių dukterį.

Tu padedi mano mažiems ir alkaniems vaikams,

Tu atneši jaukumo ir šilumos į mano šeimą,

Tu sustiprini mano tikėjimą ir viltį,

Tu parodai gerą žmogaus valią,

Tu tari man: Tiesa, kurios pažemintieji ir nuskriaustieji laukia — ateis: Tiesa — gyva kaip saulė!

Tuo pačiu Tu įsilieji į žūtbutinę kovą už laisvą ir nepriklausomą Lietuvą, už gimtųjų namų sugriauto židinio atkūrimą. Ir aš tada ne tik visa širdim tau dėkoju, bet per vandens platybę nuoširdžiausiai noriu šaukti: Tu esi geriausiaji mano Sesuo!

Lietuvė Tremtinė

Vokietija, 1946 m. spalio 29 diena.

Praėjo jau 35 metai, o Balfas vis dar yra reikalingas. Mūsų sesės ir broliai lietuviai vargsta Sibiro vergų stovyklose arba sugrįžę į Lietuvą yra be sveikatos ir apieisti. O kas pagelbės tiems, kurie neturi nei pažįstamų, nei giminių laisvajame pasaulyje? Jiems gyvenimo vilties ir paguodos suteikia Balfas. Bet jis įstengia tik tiek sušelpiti, kiek mes visi tam tikslui paaukojame. Savo nenorą aukoti neteisinkime įvairiais priekaištais Balfui, bet atsistokme tų nelaimingųjų vietoje ir supraskime, kaip jaustumės, jei mes būtume neišklausyti, nesušelpiti ir užmiršti. Reikalas ir šiais laikais yra rimtas ir svarbus. Aukokime ir dirbkime, kaip prieš 35 metus Amerikos lietuviai aukojosi ir dirbo, kai mes buvome Vokietijoje. Prašančiųjų pagalbos dar yra labai daug, o aukotojų skaičius mažėja. Jau laikas sujaudinti kartais užkietėjusias mūsų širdis ir papurtyti kišenes.

Šiuo metu įvairiose vietovėse Balfas vykdo piniginius vajus. Neatsisakykime aukų rinkėjams atiduoti kiek galint didesnę auką. Ji nebus per didelė, lyginant su tomis kančiomis, kurias pergyvena lietuviai Sibire ir Lietuvoje. Suteikime jiems šventų Kalėdų džiugią dovaną, kurios jie iš žiauraus okupanto negauna ir negaus.

Aukų rinkėjams yra nelengva, kartais ir nemalonu prašyti aukų. Duokime neprašomi. Neužtrenkime jiems durų ir neparodykime rūšių veidų. Jie atlieka tik artimo meilės darbą, kurį visi privalome remti.

VLADAS PAŽIŪRA

Balfo direktorių pirmininkas

Los Angeles, California

BALFO 35 METŲ VEIKLOS SUKAKTĮ ATŽYMIT

Dalila Mackialienė

Pokalbis su Vladu Pažiūra, Balfo veiklos 35 metų užsklandoje

Šaltą kovo mėn. 25 dieną, 1944 metais, Chicagoje susirinko 20 atstovų, kurie atstovavo Kunigų Vienybę, Amerikos Lietuvių Katalikų Federaciją, Tautinę Sąjungą, Sandariečių Sąjungą, Socialdemokratų Partiją, Susivienijimą Lietuvių Amerikoje ir Katalikų Susivienijimą ir nutarė įsteigti šalpos fondą, nes numatė, kad komunistinio siautėjimo Lietuvoje pasėkų, daug lietuvių paliks tėvynę, ir jie bus reikalingi skubios ne tik moralinės, bet ir materialinės pagalbos.

Priėmė statutą. Išrinko vardą: Bandras Amerikos Lietuvių Šalpos Fondas arba sutrumpintai BALFas. Pirmininku išrinktas kun. J. Končius.

Po to įvairiuose Amerikos miestuose pradėta steigti Balfo skyriai.

Šiomet visose lietuvių gyvenamose vietovėse ši šalpos organizacija švenčia savo 35 metų veiklos sukaktį, kurią ruošiamasi labai iškilmingai paminėti ir pagerbti visus Balfo darbuotojus, dirbusius vienokią ar kitokią tos kilnios organizacijos eilės darbą.

Šia proga norime LD skaitytojus supažindinti su dabartiniu Balfo direktorių ir Los Angeles skyriaus ilgamečiu pirmininku Vladu Pažiūra, kuris maloniai sutiko pasidalinti nuveikto darbo džiaugsmiais ir ateities rūpesčiais, ir suteikti smulkesnės informacijos apie Balfo veiklą praeity, dabarty ir ateity.

— Mielas Direktoriau, pasakykite, kas ir kaip Jus atvedė į Balfo darbuotojų eiles, kuriose, man žinoma, Jūs jau darbuojatės gal daugiau kaip ketvirtį šimtmečio?

— Ačiū Jums, miela Dalila, už suteiktą man garbę pasidalyti keliomis mintimis su "Lietuvių Dienų" žurnalo skaitytojais Balfo 35 metų sukakties proga.

Jūs teisingai savo įvado žodyje pažymėjote, kad lietuviai, pasekoje patirto komunistinio siautėjimo Lietuvoje pirmos okupacijos metu ir artėjant antrajai, dar žiauresnei, paliko degančią ir ašarojančią tėvynę. Prie jų prisidėjau ir aš. Buvo sunkūs apsisprendimo momentai. Dideli sentimentai savam kraštui ir meilė pasiliekančioms giminėms, pažįstamiems ir bendrai mieliems tautiečiams. Bet kito kelio nebuvo. Pražūtis krašte arba sunki tremtis Sibire. Vykome į sugriautą ir beveik kas dieną bombarduojamą Vokietiją. Traukėmės kuo toliau į vakarus, nes iš ten turėjo ateiti laisvė ir taika. Tada galvojau, kad, jei liksiu gyvas, stengsiuos būti kuo nors naudingas pavergtai tautai, kad galėčiau nors iš dalies pateisinti savo išbėgimą. Tačiau kartais tos vilties mažai tebuvo. Pagaliau pasibaigė karas, ir mes sužinojome, kad nesame palikti vieni nežinomam rytojui, bet su mumis yra mieli Amerikos lietuviai, kurie jau tiesia

Balfo 1979 m. valdyba prieš posėdį: I eil. — L. Mažeikienė, V. Pažiūra, pirmininkas, A. Nelsienė; II eil. — A. Pažiūrienė, J. Rukšėnienė, dr. B. Raulinaitienė, A. Mitkevičius; III eil. — A. Raulinaitis, rev. kom. pirm. B. Seliukas, R. Bužėnas ir H. Gorodeckas.

Executive Committee of BALFAS before meeting in 1979. 1st row: Mrs. L. Mazeika, Mr. V. Paziura, president, Mrs. A. Nelsas. 2nd row: Mrs. A. Paziura, Mrs. J. Ruksenas, Mrs. B. Raulinaitis, Mrs. A. Mitkevicius. 3rd row: Mr. A. Raulinaitis, Mr. B. Seliukas, Mr. R. Buzenas, Mr. H. Gorodeckas.

Dramos Sambūrio "Išlaisvintos moterys" atlieka programą Balfio baliuje 1972 m. spalio 13 d. Los Angeles. Sveikina V. Pažiūra.

Iš kairės: Raisa Urbanienė, Janina Čekanauskienė, Ona Deveikienė, Dalila Mackialienė, Cyntia Čėsnaite, Regina Kungienė, Birutė Dabšienė ir Stasė Pautienienė; prie piano Ona Barauskienė. Foto L. Kantas

mums savo dosnią ranką. Baisu ir pagalvoti, kas būtų buvę, jei Balfio moralinė ir materialinė pagalba nebūtų atėjusi. Tas padarė man begalo didelį įspūdį, ir aš savyje padariau įžadą, kad ateityje, kai tik galėsiu, irgi stengsiuos varge esantiems tautiečiams padėti.

1949 m. gegužės vidury atvykau į Los Angeles ir tuoj pat susipažinau su Balfio veikla. Rudenį sutikau įeiti į valdybą, iš kurios ir dabar negaliu pasitraukti. 1956 m. buvau išrinktas pirmininku ir nuo tų sunkių pareigų valdybos nariai manęs neatleidžia. Tačiau

Drama association "Liberated Women" performs for the United Lithuanian Relief Fund Ball in Oct. 1972 in Los Angeles. V. Paziura extends his greetings.

kiekvieną momentu esu pasirengęs tas pareigas perleisti kitam.

— Ar jums šis darbas suteikia ir dvasinio atpildo, ar dirbate vien tik dėl to, kad laukia tiek daug ištiesių rankų?

— Taip. Žmogus dažnai savo gyvenime būna laimingas tik tada, kai gali pasakyti: dariau viską, ką galėjau. Esu laimingas, matydamas to darbo teigiamus vaisius. Bet ir antra klausimo dalis yra teisinga. Gerai žinau, kad pasaulyje yra daug lietuvių ištiesių rankų į Balfą. Mano troškimas padaryti taip, kad visi lietuviai aukotų Balfui, kad ir ne po daug. Bet koks tai didelis ir vieningas kapitalas

susidarytų kiekvienais metais.

— Visą eilę metų Jūs esate Los Angeles skyriaus pirmininkas. Tai labai plačios apimties pareigos. Kaip vyksta sutelkti darbuotojus: sudaryti valdybas, surasti igaliotinius priemiečiuose ir talkininkus, ruošiant Balfui paremti pobūvius ir kitus su šalpa susijusius darbus?

— Prisipažinsiu, kad tose pareigose jau pripratau ir dažnai esu vadinamas Balfu. Sakyčiau, kad tai garbingas vardas, bet pareigos sunkios ir visad įvairių rūpesčių keliančios. Kas šiais laikais nori įeiti į tokią valdybą, kur nėra išreklamuotos garbės, garsių titulų, bet reikalaujama pasišventimo, savęs išsižadėjimo, nuolankumo ir kiekvienais metais prašinėjimo aukų ir vis iš tų pačių žmonių, savo gerų pažįstamų. Tačiau vienintelė tam nedėkingam darbui paguoda ir atpildas yra, kad, ačiū Dievui, prašai ne sau, o kitam, neturi galimybės pats ateiti ir paprašyti. Tai ir yra artimo meilės darbas, kurį ne visi mato ir įvertina. Tik tos geros minties ir tvirto įsitikinimo vedamas, stengiuos pritraukti puikių bendradarbių įvairiose lietuvių gyvenamose vietovėse, kad jie lengviau visus pasiektų ir priimtų kiekvieną vidinės pareigos auką. Būtų idealu, jei mes savo aukas atiduotume bet kuriam valdybos nariui arba atsiųstume paštu. Džiugu, kad ir tokių pasitaiko.

Galiu džiaugtis, kad iki šiol neturėjau didelių sunkumų surasti įvairių talkininkų, kurie Balfio veiklą pagyventų ir jo vardą pagarsintų. Praeityje turėjome kelis vaidinimus, kuriuos pastatė Los Angeles Dramos Sambūris, režisavo D. Mackialienė, o parengimų koncertuose yra dainavę mūsų iškilūs solistai: Švagart, J. Čekanauskienė, Birutė ir Rimtautas Dabšiai, A. Pavasaris, L. Zaikienė, A. Polikaitis, E. Jarašūnas, mergaičių sekstetas "Aguonėlės", vad. A. Polikaičio, "Išlaisvintų moterų" oktetas, vad. D. Mackialienės; pianistės R. Apeikytė, O. Metrikienė, puiki ope-

Scenoje Šv. Kazimiero parap. choras su sol. B. Dabšiene, R. Apeikyte, A. Pavasariu, R. Dabšiu. ir Long Beach - Orange County Doktorų simfoniniu orkestru Balfio koncerte 1970.11.14 Los Angeles. Diriguoja komp. B. Budriūnas. Foto L. Kantas

St. Casimir's choir with soloists Mrs. B. Dabsys, Ms. R. Apeikyte, A. Pavasaris, R. Dabsys with the Long Beach-Orange County Doctor's Symphony Orchestra at Nov. 14, 1970 Balfas concert.

retė "Valsų karalius", rež. A. Žemaitaitis. Susilaukė didelio pasisekimo. Reikėjo kartoti. Be to, pirmą, o gal ir paskutinį kartą Los Angelėse buvo suorganizuotas toks puikus Long Beach ir Orange County Daktarų Simfoninio Orkestro koncertas su Šv. Kazimiero parapijos choru ir solistais (Žiūr. nuotrauką — Redakcija).

— Kokią paramą Balfas daugiau praktikoja — pinigine ar daiktine?

— Įvairią. Pagal reikalą.

— Ar mūsų, gerai materialiskai apsirūpinę, tautiečiai dabar yra dosnesni su pagalba padėti vargstantiems, ar buvo dosnesni tada, kai prieš gerus 30 metų visi buvome vargani dipukai? O gal... (bijau net klausti) atvirkščiai?

— Šis klausimas yra labai jautrus ir nenorėčiau ko nors užgauti. Nepaslaptis, kad daugumas buvusių DP yra labai gerai įsikūrę ir galėtų daugiau aukoti ir savęs dar nenueskriaustų. Prie to gal reikia pripratinti. Šiaip kitomis progomis vis esame labai vaišingi ir išleisti pinigų nesigailime.

— Kurlink yra nukreipta dabartinė Balfo veikla: Lietuvon, Sibiran, Suvalkų trikampin? Ar dar yra ir Amerikoje Balfo pagalbos reikalingų lietuvių?

— Balfas stengiasi pagelbėti visiems ir visur, kur yra reikalas, pagal turimus išteklius.

— Ar Balfo skyriai yra tik Šiaurės Amerikos kontinente, ar jie yra išplėsti ir į Angliją, Australiją, Pietų Amerikos kraštus?

— Liūdna pripažinti, bet Balfo veikla beveik išimtinai tik JAV-bėse. Kitų kraštų lietuviai turi didesnius ar mažesnius savo šalpos fondus. Būtų gera ir juos apjungti, bet nesiseka.

Los Angeles lietuvių kolonijos iškylūs solistai, daug kartų dainavę Balfo parengimuose. Iš kairės: R. Dabšys, B. Dabšienė, A. Pavasaris, J. Čekauskienė ir akt. rež. A. Žemaitaitis.

Soloists who will perform at the ULRF banquet on November 17, 1979. From left: R. Dabšys, Mrs. B. Dabšys, A. Pavasaris, Mrs. J. Čekauskas and actor A. Zemaitaitis.

Vladas Pažiūra su žmona Alfa; ji yra geriausia Balfo veikloje padėjėja nuo 1953 m.

V. Fledžinsko nuotrauka

Vladas Paziura with his wife, Alfa. She is one of the most active and productive members of the ULRF since 1953.

— Ar pakanka Balfui išteklių patenkinti visus paramos reikalingus? Ar tenka atrinkti tik pačius reikalingiausius?

— Yra skaudu, bet Balfas neįstengia visų prašymų patenkinti. Daroma atranka pagal reikalingumą. Yra sudaryta prašančiųjų ir jau gavusių kartoteka. Stengiamasi išlaikyti lygybę. Norima duoti visiems, kad ir ne po daug. Jei Balfas surinktų daugiau aukų, tada reikalai pagerėtų.

— Ar randate jaunesnės kartos žmonių imanomas Balfo kadru tautinumas, įjungiant tarpe, norinčių dirbti Balfo šalpos darbą? Ar jaunuosius į aukų rinkimo vaju, į vadovaujančias Balfo organizacijos pozicijas? Ar neišnyks Balfo vardas su paskutiniu iškeliančiu vyresnės kartos darbuotoju?

— Taip pasimistiškai nesu nusiteikęs. Nežinau, kaip kituose skyriuose, bet Los Angeles, kaip matot LD žurnalo viršelyje, valdyba yra dar jauna. Nuotraukoje trūksta keturių asmenų, kurie yra dar jaunesni. Be to, jau devintus metus vadovauju šeštadienei Lituanistinei Mokyklai, ir čia bandome paaiškinti mokiniams aukų reikalingumą ir jų surinkimą. Praktiškai jie renka aukas iš savo draugų, ir visi žino, kas yra Balfas. Jau ir jaunimo atstovų turime valdyboje.

— Ar turite žinių, kaip reaguoja į Balfo veiklą Lietuvos pavergėjai? Ar daro trukdymus suteikti pagalbą esantiems Sibire ir kitose išstrėmimo vietose?

— Taip. Lietuvos pavergėjai Balfo nenkenčia, jį kolioja ir šmeižia. Tačiau lietuviai apie jį žino iš gerosios pusės. Balfas tiesiogiai siuntinių nesiuočia. Negalima. Balfas, mat, gali komunistinę santvarką susprogdinti. Yra kitų kelių, bet apie juos nekalbėsime. Kad nepakenktų. Viena ekskursantė, būdama Vilniuje, matė televizijoje, kaip demagogiškai buvo suniekinta viena senelių pora, kuri neva yra gavusi Balfo siuntinį. Išvadino juos niekšais, patsidavėliais šnipais ir viešai atėmė pensijas. Verkė sena porėlė televizijos ekrane — verkė ir mano pasakotoja.

— Ar Balfo skyriai koordinuoja pagalbos teikimą, ar kiekvienas skyrius veikia savarankiškai, visai nesirūpindamas kokius uždavinius vykdo šios organizacijos padaliniai kituose miestuose?

— Visų Balfo skyrių pareiga kuo daugiau surinkti pinigų ir persiųsti į centrą, kur ir yra daromas skirstymas šalpos reikalingiems. Taigi šalpa yra centralizuota ir gerai vykdoma.

— Kokie Balfio planai, kiek tai liečia aukų telkimą ir Balfio vaju sėkmingumą, netolimose ateityje?

— Los Angeles Balfas spalio ir lapkričio mėnesiais vykdys aukų rinkimo vaju. Tikiuos, kad 35 metų sukakties proga žmonės dosniau aukos, gal ir rezultatai bus geresni.

— Kokio masto renginys bus 35 metų veiklos paminėjimas čia, Los Angeles mieste?

— Tai bus gal pats didžiausias Balfio įvykis Los Angeles lietuvių istorijoje. Lapkričio m. 17 d. 10 val. 30 min. Šv. Kazimiero parap. salėje įvyks Balfio direktorių, kurių šiuo metu yra 32, suvažiavimas. Bus išklausyti centro valdybos pranešimai ir aptarti ateities planai. Centro valdyba ir jos pirm. Marija Rudienė yra labai darbinga ir savo pareigas atlieka puikiai.

Kviečiu visus Los Angeles lietuvius gausiai dalyvauti ir širdimis jungtis į Balfio veiklą.

Tą pačią dieną vakare, 7 val. 30 min., įvyks SUKAKTUVINIS BALIUS. Meninę programą atliks mūsų iškili solisti: J. Čekanauskienė, Birutė ir Rimtautas Dabšiai ir A. Pavasaris. Jiems akomponuos mūsų mieloji pianistė Raimonda Apeikytė. Be to, dalyvaus Be to, dalyvaus žavus vyrų kvartetas, kurį sudaro A. Polikaitis, E. Jarašūnas B. Seliukas, R. Dabšys, vadovaujamas A. Polikaičio; jiems akomponuos jaunas pianistas R. Poli-

kaitis. Šią meninę programą koordinuoja rež. A. Žemaitaitis.

Lapkričio 18 d. 10 val. 30 min. Šv. Kazimiero bažnyčioje Mišios už visus Balfio darbuotojus ir aukotojus. 12 val. salėje Balveiklos 35 metų iškilmingas paminėjimas. Trumpos kalbos, organizacijų atstovų sveikinimai raštu ir aukų įteikimas. Čia meninę programą atliks jauna, dainavime labai gražiai užsirekomendavusi Vita Polikaitytė, jai akomponuos jos brolis R. Polikaitis.

Nuoširdžiai kviečiu šiuose Balfio įvykiuose gausiai dalyvauti.

Atleiskite, jeigu Jus nuvarginau su tiek daug klausimų. Aš ir, tikiu, visi LD žurnalo skaitytojai esame Jums dėkingi už šį pasidalinimą mintimis apie Balfio rūpesčius ir darbus ir už suteiktą informaciją. Savo ir skaitytojų vardu linkiu Jums ištvermės ir ryžto kilniame darbe ir sakau iki pasimatymo Balfio sukakties minėjime. Dar kartą ačiū.

Danutė Mitkienė

AČIŲ BALFUI

Nelinksmos buvo dienos už vandenyno plotų.
Arti plieninės sienos, nesaugu ir nesotu.

Kasdien kručkus ir kruopas iš katiliuko srė-
/bėm,
Gera širdis Europos, bet buvo tuščias glėbis.

Turėjom tetą Unrą, vėliau ir dėdę Irą,
Kad ir nepilna burna, jiems sakėm daug pa-
/gyrų....

Bet jie nelaikė žodžio: viena ranka globojo,
Kita — rytuosna rodė, gyrė raudoną rojų....

Šviesiau sublizgo akys, krūtinėn laimė smel-
/kės,
Kai dovanom aptekęs atėjo mielas Balfas....

Atėjo jis kaip brolis, geras rankas ištiesęs,
Per vandenyno tolius dipukam ranką tiesė.

Todėl kaip broliam dera, už Balfio širdį plačiai
Spaudžiam jam ranką gerą, tariam jam AČIŲ,
AČIŲ!

BALFINIAI PAPILDYMAI

Tais laikais lietuvių tauta plačiai išsibarstė niunokotuose Vokietijos plotuose. Vieni gyveno Flensburge, kiti Memingene, vieni vargo prie Ulmo, kiti šoko lenciūgėlius prie Reino. Visi vargo. Besiilgėdami prarastos tėvynės. Šoko pakeltkojus, leido daugybę laikraščių ir statė daugybę vaidinimų. Tautiečiai spekulavo tabako dirbiniais, iš nuorūkų gaminosi cigaretes, o iš kiaulių galvų — šaunuosius salcisonus.

Tai buvo tremtiniško išsilaikymo metas, pokarinėje audroje. Toje audroje buvo skrynin-gų griaustiniai, emigracijos į Ameriką pošveistės ir visos epidemijos pavydo tiems, kurie valgė iš dėdžių ir tetų siuntinėlių, tų, kurie maitinosi iš motulės Unros bendro katilo. Ir tas tolimas Balfas buvo lyg ir ne Balfas, o kažkoks užjūrio dėdė, kuris tai čia, tai ten pažeria tremtiniško gyvenimo pasaldinimų. Vienur, va, išdalino pieno miltelių, kitur, va, paskleidė prieš-pirmo-karo madinius parėdus. Ir plūša moterys, ir raukia, ir persiuva tuos parėdus. O ir vyrai, va, vienas kitas jau vaikšto su amerikietiškos mados siaurom kelnėmis ir plačių atlapų švarkais.

Taip buvo mūsų, amžiną atilsį, stovykloje. Vieną dieną staiga Unros sunkvežimukas atvežė keletą sunkių, dar jūros vėjais dvelkiančių ir laivo dugno žiurkėmis smirdančių, gerai virvėmis suraišiotų pundų. Tai būta rūbų siuntos. Apsirenkite, broliai tremtiniai, politiniai kaliniai ir tikėkite, kad dar nesate žuvę, kol amerikiniai broliai jums aukoja savo dražužines atlaikas....

Kaip ir tinka, demokratinio balsavimo pagimdytas komitetas ėmėsi darbo: tvarkyti atsiųstą turtą. Visko ten buvo: suknišos, uždaros ir dekoltuotos, sijonai, siauri ir platūs, ilgi ir trumpi. O tas spalvų margumynas, o tas pasiuvimų mandrumas, o tas guzikų, knopkių ir ziperių įvairumas!.... Ir kada viskas buvo išimta, išdėstyta ir surūšiuota — iškilo svarbiausias klausimas — kam kas teks?

Viena norės ilgo sijono, kitai gal prireiks trumpo. Viena norės su dekolte, nes turi ką parodyti, kita galvos, kad tremtiniškoje vienytytėje reikia viską pridengti. Vienai reikia rudo apsiausto, kitai — pilko, vienai suknišos su ziperiu, kitai su guzikais, vienai reikia aukštakulnių batukų, kitai tik paprastų kaliošų, vienai reikia kojinių, kitai tik šarpetkų ir taip toliau ir taip toliau.

Bet dalinimo komitetas buvo tikri saliamonai. Kam dalinti, kam pyktis, kam galvą sukuti! Supakavo viską atskirais pundais. Kiek žmonių, tiek pundų. Ir — loterijon. Ką išsitraukei, tas tavo. O paskui savo tarpe dalin-kitės, mainykitės, keiskitės, derėkitės. Ir niekas negalės sakyti, kad tas ir tas buvo nuskriaustas, tam ar kitam daugiau drėbtelėjo.

Toje siųstoje siuntoje tarp visokių rūbų buvo ir moteriško tualetu dalykų, apie kuriuos ne visi nori kalbėti, o jei kurie ir kalba, tai su tokia šypsena ant lūpų, kad geriau ir visai nekalbėti....

Ir ten tuose visokius tualetu dalykus, apie kuriuos vyrai kalbėjo kikendami, sukišo į dėžę ir užrašė numerį. Loterijon. Tai pasi-džiaugs tas, kam laimė tą dėžę padovanos.

Balfio baliaus, įvykusio 1964 m. lapkr. 14 d. Los Angeles, satyrinio montažo fragmentas Lenciūgėlis atbulai: "viena jauna mergaitė ir keturi seni krienai".

Atlieka Dramos Sambūrio nariai: J. Pa-plauskas, L. Medelis, Dana Vebeliūnaitė, Vincas Dovydaitis ir Juozas Raibys.

Foto L. Kantas

At the Nov. 1964 ULRF ball, "The Little Chain" dance is performed with inverted proportions: one young woman and four old male pursuers.

Buvo toje dėžėje tarp kitų tualetų reikmenų ir guminiai grožio priedai, pagal rašytoją Alantą — du obuoliukai iš pryšakio ir pagal rašytoją Savickį — dvi paduškaitės iš užpakalio. Vyrai, dėdami visa tai dėžėn, pastabėlių, žinoma, nepritrūko.

“Tai bent loterija, kam ši dėžė teks, tas savo žmoną grožio deive pavers. Juo labiau, jeigu maitinas tik iš Unros katilo.... Šie balfiniai papildymai bus brangesni už brangiausius rūbus. Pridedi — ir prilipo, kaip tavo, tik grožėkis....

Lyg per nelaimę, tas pundelis su balfiniais papildymais per loteriją atiteko viengungiui vyrui su plikute pakaušyje, jau toli peržengusiam ūsų žėlimo metą ir švelnių svajonių mėnesius — Juozapėliui Neraguotiui. Ne tik komisija, bet ir visa stovykla leipo juokais. Juozapėlis Neraguotis neturėjo nei doro švaruko ant pečių, nei stipresnių kelnų ant kojų, nei tvirtesnių batų, kurie sulaikytų išsiveržiančius pirštus pro kiaurus jo batų galus. O per loteriją gavo balfinių papildymų dėžę. Na, ir tegu džiaugiasi vietoj žmonos, politinėje tremtyje, nors guminiu moterišku grožiu.

“Kaip ten tavo obuoliukai, ar gražūs?” — klausdavo vyrai, susitikę stovyklos aikštėj.

“Gražūs, kur nebus gražūs. Juk iš Amerikos, iš pačio, musėk, Holywūdo”, — kukliai šypstelė Neraguotis. “O ar papiroso neužfundysi, sėdžiu kelinta diena be dūmo”.

“Kaip ten tavo paduškaitės, ar minkštos? — vėl kitas traukia per dantį Juozapėlį. “Minkštos, kur nebus minkštos”, vėl kukliai šypsosi Neraguotis. O ar neužfundysi bent poros tų amerikoniškų krokerių? Sėdžiu ant ra diena nieko nevalges”.

Taip ir smilko be dūmo ir leipo be krokerių, greta holywūdiško guminio grožio Juozapėlis Neraguotis. Tik

Tik vieną dieną, kur tai užuovėjoje, prieina prie Juozapėlio mūsų stovyklos pažiba, dainininkė Pumpurienė ir klausia:

“Pone Neraguoti, aš girdėjau, kad jūs gavote iš Balfo, kaip čia pasakius, jums nereikalingų daiktelių, ar negalėtumėt juos perleisti man? Matote, kada eini ant scenos, reikia pridėti ir tą ir aną, kaip čia pasakius. Tokia jau scenos žmonių tradicija.

“Kaip tai perleisti, ponias? — sumišo Neraguotis.

Retai kada pasitaiko vyrui tokia diena, kad visos stovyklos pažiba pradėtų kalbą tokiu slidžiu reikalu.

“Reiškia, atiduoti man, juk jums nereikia, kaip čia pasakius, tokių dalykų. O aš čia išeinu ant scenos, demonstruoju mūsų tautos dainas, dirbu patriotinį darbą. Juk jūs gerai suprantate mane, ponas Neraguoti. Tautai aukojame viską, kaip čia pasakius, net gyvybę.

“Net gyvybę, — pakartojo Neraguotis, — Jūs pasakėte net gyvybę”.

“Net ir gyvybę”, pakartojo dainininkė Pumpurienė.

“Ana va,” pasakė virpančiu balsu Juozapėlis, “kiti gavo Balfo rūbus, ir patys juos dėvi ar iškeitė, papildomas kalorijas, o aš net žiūrėti į tą dėžę negaliu, su tuščiu pilvu. Ne, miela ponias, aš tik paskolinsiu jums, ir tik vienam kartui, ir tai tik už kalorijas.”

“Begėdi,” pasakė dainininkė, “tai taip tu vertini tautinės kultūros propagandą.”

Ji buvo supykusi ir jau benueinanti nuo Neraguotio, bet.... iš už kampo pasirodė kita stovyklos pažiba, balerina Burbulaitė. Ir dainininkė stvėrė Juozapėlį, už alkūnės nusi-tempė į kažkokią užuovėją ir uždususi paklausė:

“Kiek nori už tuos balfinius papildymus, tu, atšalėli nuo tautos ir kultūros?”

“Kilogramas arbatinės dešros ir pokelis Lucky Strike cigarečių”.

“Tai šėtonas! sušnabždėjo dainininkė.

Bet Juozapėlis jau saliamoniškai suvokė savo galią.

“Kitaip,” jis, prisiminęs artėjančią baleriną, grasinančiai pasakė: “kitais balfinius papildymus atiduosi balerinai Burbulaitei.”

Už valandos dainininkės vyras ponas Purpuras įteikė Neraguotiui dešrą ir cigaretes.

Nesibaigiančios ovacijos lydėjo Purpurienės pasirodymą scenoje. Plojo net Unros oficeriai, ir fundyjo šokoladą ir amerikines cigaretes scenos pažibai.

Nuo tos dienos Juozapėlis Neraguotis pradėjo šauniai gyventi. Balfiniai papildymai tapo moteriškos figūros grožio papildymu. Balerinos formos buvo kaip nulietos. Ovacijos, plojimai, šokoladas, cigaretės, tautinės kultūros pristatymas scenoje pačioje patraukliausioje formoje. Ploja kitataučiai, ir apie tai gausiai rašo stovyklos laikraščiai. Dainininkės, deklamatorės, balerinos.... Ištisa rikiuotė šauniasiu asmenybių su balfiniais papildymais, atlygintais Juozapėliui nuomos pavidale.

Paskui išsivystė nuomos kainos.

Grynai tautinei šventei — viena kaina; privačiam pasirodymui nuo scenos — dvigubai brangiau. Bet.... jeigu išnuomojama pasimatymui, tada keturgubai brangiau, nes rimtas pavojus sugadinti balfinių papildymų formas....

Juozapėlis Neraguotis ėmė gyventi kaip kurorte. Atsigavo sveikata, parausvėjo veideliai.

Ilgas clijenčių sąrašas iš anksto skelbė jam, kas atmoka šiandien, kas rytoj, kas poryt, kas už mėnesio, kas su palūkanom ir t.t.

Juozapėlis dabar galėjo nulemti koncerto pasisekimą, išraiškos šokio grožį, patriotinio eilėraščio deklamaciją, net asmenišką laisvės ištroškusių moterėlių likimą, skubant į pasimatymą visame Alanto obuoliukų ir Savickio paduškaitių žavume.

Tremtis vis tremtis. Stovykla vis stovykla. Unros katilas vis unros katilas — ir moteriškų formų ilgesys buvo Juozapėlio Neraguotio gerbūvio pamatas.... Kai jis dabar norėtų, kad tremtis ir stovyklos tęstųsi iki pasaulio pabaigos, ir patriotinė veikla su koncertais, išraiškos šokiais niekad nesibaigtų. O moterys niekad nesiliautų žavėti savo formų, nors ir dirbtinių, grožiu.

Išnuomavimo derybose jo balsas buvo sausas ir sąlygos beširdės.

“Koncertas? Koks koncertas? Unrininkas? O, aš žinau, jie mėgsta matyti pilną moterį.” Ir vos šimtą svarų sveriančiai dainininkei dar užmeta kainos. Vis viena — iš žemės iškas, bet nuomą sumokės. Grožis svarbiau už viską.

“Pasimatymas? Koks pasimatymas?” klausia Juozapėlis kitos jaunos ir užraudusios. Pirmą kartą, ar jau kelintą?....

Bet....

Bet viskas kartu sukasi su žeme aplink save ir taip artėja į pabaigą.

Prasidėjo tremtinių tautos egzodas į užsienius. Sumažėjo, sunyko ir scena ir estrada ir asmeniškų laimės paieškiai. Niekas nebe-nešė Juozapėliui nei dešrų, nei cigarečių. Liūdnas, niūrus jis jautė savo pasaulio pabaigą.

Ir kada paskutinė stovyklos pažiba ruošėsi šuoliui į užjūrius, Juozapėlis atnešė jai, tokiai kadaise dosniai klientei dėžutę su gero-kai apdėvėtais obuoliukais ir paduškaitėmis.

Paskutinė kaina: “Pokelis Lucky Strike cigarečių”, pasakė jis: “imkite ir laikykite sau visam laikui”. Stovyklos pažibos akutės sublizgėjo ir su neapykantos ugnimi ji išspiovė: “Laikyk sau ir glamonėk, prisimindamas ro-jaus laikus. Nevidone, kiek tu iš moterų iš-čiulpei visokių gėrybių! Be to, Amerikoje ma-doj liesos moterys. Tai ne lagerių lietuviškas skonis....

Jurgis Gliuda

LKDS TARYBOS SUVAŽIAVIMO KOMUNIKATAS

Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos Taryba savo V-jame suvažiavime Clevelande 1979 m. rugsėjo 15 d. svarstė svarbiausius sąjungos darbo, lietuvių politinės ir visuomeninės veiklos reikalus.

1. LKDS taryba pritarė sąjungos centro komiteto laikysenai Vlike, išreiškė solidarumą naujai Vliko valdybai ir pritarė jos planams Lietuvos laisvinimo darbe. Taryba pasisakė prieš kai kurių sabūrių bei atskirų asmenų veiklą, nukreiptą prieš Vliką ir prieš jų siekimą pakeisti Vliko prigimtį.

2. LKDS taryba su pasitenkinimu konstatavo tamprius ryšius tarp LKDS ir Altos. Taryba užgyrė prasmingą Altos veiklą.

3. LKDS taryba pasisakė prieš PLB pastangas duplikuoti politinių veiksmų veiklą kuriant PLB politinę komisiją. Taryba ir nepritarė JAV LB pastangoms duplikuoti Altos veiklą. Taryba šias Bendruomenės pastangas įvertino kaip netikslingas ir skaldančias lietuvių politinį vieningumą.

4. LKDS taryba dėl laisvojo pasaulio lietuvių ryšių su pavergtąja Tėvyne pakartojo savo ankstyvesnį nusistatymą, kad toks ryšys šiandieną tegali būti tikrai asmeninėje plotmėje. Bendravimas su okupantu ar jo talkininkais yra nusikaltimas prieš lietuvių tautą.

5. LKDS taryba viešai pakartojo Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos tvirtą pasiryžimą: **dirbti ir kovoti dėl Nepriklausomos Demokratinės Lietuvos Valstybės atstatymo**. Lietuviai krikščionys demokratai jaučia savo pareigą skelbti komunizmo kėslus ir padarytas skriaudas Lietuvai.

Taryba pasisakė prieš visas defetistines nuotaikas, silpninančias lietuvių laisvės kovą.

Šis LKDS tarybos suvažiavimo komunikav. Jurgio parapijos salėje, Clevelande, 1979 tas buvo priimtas užbaigiamajame posėdyje m. rugsėjo 16 d.

DR. MYKOLAS DEVENIS

Kalba, pasakyta š. m. rugsėjo mėn. 23 d.
dr. Mykolui Deveniui surengtoje akademijoje
Šv. Kazimiero parap. salėje, Los Angeles

Susirinkome prisiminti ir pagerbti dr. Mykolą Devenį, šiek tiek daugiau kaip prieš metus mirusį. Velionies gyvenimas palyginti buvo ne visai trumpas, išgyveno 87 metus, bet ir turiningas. Jo gyvenimo turinį sudarė sąžiningas medicinos patarnavimas, visuomeniškumas, dvasinė inteligencija, graži šeimyninio gyvenimo harmonija, davusi naujosiom kartom gausų lietuvišką prieauglį; gera orientacija įvairiose gyvenimo sąlygose, kuriose visai natūraliai, savo darbštumu pasiekė ir materialinės gerovės. Velionies gyvenimą galbūt simbolizuoja ir tai, kad jis gimė ir mirė pačiame pavasario žydėjime — gegužės mėnesiais.

Gimė 1891 metais gegužės 1 d. Klausučių kaime, netoli Širvenos ežero ir Biržų, kuriuose Didysis Lietuvos Kunigaikštis Radvila Juodasis pastatydino pilį, tebegarsėjančią ir dabar. Gimė ten, kur istoriškai susidarė reformacijos centras. Mirė 1978 m. gegužės 29 d. Santa Monikoje, JAV-bėse.

Velionis Devenis, 1914 m. labai gerai baigęs Pernavos (Estijoje) gimnaziją, išvyko pasisvečiuoti pas savo tėvą ir brolių, gyv. Waterbury, Amerikoje. Tebesant jam laive, prasidėjo Pirmasis Pasaulinis Karas. Pasiėkęs Ameriką, Mykolas, vykstant karui Europoje, atgal nebegrižo. Jis įstojo į Yalės universitetą, studijavo medicinos mokslus ir, juos 1919 m. labai gerai baigęs, pradėjo verstis medicinos daktaro praktika.

Gerai atliekamas profesinis gydymo darbas padėjo jaunam gydytojui ne tik susidaryti materialinį gyvenimo pagrindą, bet artimai palaikyti santykius su įvairiais žmonėmis ir taip juos gerai pažinti. Tuo pačiu, gražiai sugyvendamas su žmonėmis, susidarė tarp jų sau autoritetą ne tik kaip gydytojas, bet ir kaip visuomenininkas ir visiem lyg savas žmogus.

Tuo metu kariavo ir kūrėsi atsistačiusi Lietuvos nepriklausoma valstybė, prie ko ir Amerikos lietuviai gana daug prisidėjo. Mums gerai suprantamas, tik sunkiai įvertinamas, Amerikos lietuvių džiaugsmas, visa tai žinant ir girdint. Džiaugėsi ir Mykolas Devenis. Netrukus, tais pat 1919 metais, į Ameriką atvyko neoficialus Lietuvos atstovas, mat, Lietuva dar nebuvo formaliai pripažinta. Tai buvo adv. Jonas Vileišis su savo misija — išgauti šio krašto pripažinimą jau veikiančiai Lietuvos valstybei ir tarp Ameri-

A. A. Dr. Mykolas Devenis.
The late Dr. Mykolas Devenis

kos lietuvių platinti Lietuvos paskolos bonus. Prie Vileišio misijos darbų dėjosi ir Amerikos lietuviai, tarp jų ir vienas iš aktyviausių pagalbininkų — dr. Devenis. Jis, jau turėdamas plačias pažintis su žmonėmis ir gerą vardą, sėkmingai platino Lietuvos laisvės paskolos bonus. Amerikos lietuviai išpirkė bonų daugiau kaip už 18 milijonų litų.

Amerikos lietuviai tuo metu jau turėjo gausias ir veiklias savo organizacijas. Dr. Devenis noriai įsijungė į kelias iš jų, kaip Amerikos Lietuvių Tautinę Sandarą, Tėvynės Mylėtojų Draugiją, Susivienijimą Lietuvių Amerikoje ir jose visose aktyviai veikė.

Ryšium su Lietuvos misijos buvimu Amerikoje ir palenkėvėjusiu susisiekimu, prasidėjo gyvas lietuvių judėjimas tarp Lietuvos ir Amerikos. Į Ameriką vyko politikai, labdaros veikėjai ir veikėjos, artistai ir kt. Dažnas jų, jau čia buvusių, nukreiptas lankydavosi pas dr. Devenį. Jis juos ne tik primmdavo ir pinigais paremdavo, bet taip pat nurodydavo kelius ir būdus, kur ir kaip dar vykti toliau, kad galėtų daugiau laimėti. O atsikuriančiai Lietuvai, jos gyventojams ir organizacijoms daug reikėjo.

Devenio globos ir paramos dėka Vaičkaus teatras, Dzimdzi-drimdzi grupė rado platų atgarsį tarp lietuvių. O iš jos Čikagoje gimė Antano Vanagaičio radijo valandėlė, iš kurios po visą Ameriką išsiplėtė Vanagaičio kultūros įnašas tarp šio krašto lietuvių. Dr. Mykolas Devenis materialiai gerai parėmė Valstiečių Liaudininkų Sąjungą Lietuvoje ir jos Varpo spaustuvę. Savo dosnia ranka jis prisidėjo prie Moterų globos komiteto, Studentų neo-lituanų namų statybos Kaune, už ką jie dr. Devenį pakėlė į savo mecenatus; taip pat parėmė dviejų katalikų altarijų —

Vilužynės ir Kazakauskų statybos. Padėjo kooperatinėms organizacijoms — Lietūkiui ir Spaudos Fondui pradėti savo veiklą. Tai to plataus masto visiems lietuviams didelės tolerancijos asmens veikla.

Išgyvenęs Amerikoje ištisą dešimtmetį, dr. Devenis pasiilgo Lietuvos. Jis vyko nebe į tą ir nebe į tokią, kokią paliko išvažiuodamas iš jos, bet jau laisvą, nepriklausomą demokratiškai besitvarkančią, ūkiškai ir kultūriškai atsistatančią Lietuvą. Ir taip 1924 m. dr. M. Devenis jau Kaune, Biržuose, savo gimtinėje Klausučiuose ir kitur. Svečiuojasi ir pas savo gerą pažįstamą, tuo metu Kauno burmistą Joną Vileišį. Susipažinęs su studente Alena Vileišyte, sukuria, kaip gyvenimas parodė, labai laimingą šeimą.

Jau tada dr. Devenis norėjo pasilikti Lietuvoje ir gyventi iš savo profesinio darbo. Deja, to meto jaunas Lietuvos universitetas, nors gerai pažino Rusijos ir Vakarų Europos mokslų lygį, visai nepažino Amerikos medicinos mokslo lygio. Ir čia susidarė sunkumai gauti valdžios leidimą verstis medicinos praktika Yale universitetą baigusiam daktarui. Jaunieji Deveniai 1925 m. išvyko į Ameriką. Čia jis ir toliau tęsė medicinos gydytojo praktiką ir taip pat aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Po poros metų, t. y. 1928 m. Deveniai vėl grįžta Lietuvon, tik jau nebe du, bet keturi, nes Amerikoje buvo gimę du sūnūs.

Lietuvoje netoli Ukmergės nusipirko didelį ūkį ir labai įtemptai pradėjo ūkininkauti. Po kurio meto Deveniui buvo duotas leidimas medicinos daktaro profesiniam darbui. Tačiau įsitraukęs į plačius ūkio darbus, Devenis Lietuvoje nedaug tepraktikavo mediciną. Jis priiminėjo tik nervų liga sergančius vasaros metu. Žiemos mėnesiais kartais jis išvykdavo į Ameriką, į savo Waterburį, ir čia gydė ligonius. Užsidirbęs pinigų, grįždavo į savo ūkį. Ūkis kasmet kilo kaip ant mielių, gražiai ir planingai tvarkomas.

Ligi 1939 m. pabaigos iš viso neteko man Devenių pažinti ir ką nors apie juos girdėti. Tik tai kartą Žemės ūkio Rūmų direktorius Stasys Jokubauskas, informuodamas mane, kaip Žemės ūkio ministerį, apie jo vadovaujamą žemės ūkio Rūmų veiklą, priminė, kad mane ruošiasi vizituoti Alena Devenienė-Vileišytė, Lietuvių Ūkininkų draugijos pirminkė. Netrukus ji tai ir padarė. Painformavus apie jos vadovaujamos draugijos veiklą, pakvietė mane atvykti į šios draugijos narių susirinkimą. Dalyvavau. Buvo labai įdomu ir naudinga patirti apie lietuvių moterų veiklą ir didelį jų įnašą į mūsų žemės ūkio kultūrą.

Vos pusmečiui praėjus po šių malonių pasimatymų, 1940 metų vasarą Lietuvą prislėgė pati didžiausia nelaimė, kokios nėra buvę ilgoje Lietuvos gyvavimo istorijoje: Lietuvą

okupavo bolševikų valdoma Sovietų Sąjunga.

Vienas iš pirmųjų okupanto teroro aukų buvo dr. Devenis. Jį, kaip ir daugelį kitų lietuvių patriotų, NKVD agentai areštavo, aštuoneriems metams nuteisė sunkių darbų bausme ir su tūkstančiais kitų nelaimingųjų žmonėmis prikimštuose prekiniuose vagonuose išgabeno mirčiai į Rusijos tolimą Arktikos šiaurę.

Praėjus karui ir po daugelio metų kilo minis, kad Amerikos kongresas ištirtų Lietuvos okupacijos ir neteisėtos inkorporacijos į Sovietų Sąjungą pagrindus ir eigą. Amerikos Lietuvių Taryba šiuo klausimu pradėjo kalbinti kongresmanus. Pasiūlymas pasisėkė, ir Atstovų Rūmai sudarė savo komitetą ištirti Pabaltijo valstybių bylą. Komiteto pirmininku išrenkamas Carl Kerston, todėl šis komitetas populiariai pradėtas vadinti Kersteno komitetu.

Komitetas apklausinėjo gana daug liudininkų, tarp jų ir dr. Devenį. Jis buvo vienintelis liudininkas, daugiau kaip mėnesį išgyvenęs okupacijos eigą Lietuvoje ir dvejis metus išbuvęs koncentracijos stovyklose, kur žmonės, nors ir kovojo su mirtimi, bet nuo jos krito, kaip rudens lapai nuo medžių. Pasinaudodamas dr. Devenio parodymais Kersteno komitetui, bandysiu su jo parodymais supažindinti.

Liudininkas, trumpai atpasakojęs savo biografiją, klausiamas pradėjo pasakoti, kaip 1940 metų liepos 22 d. į jo ūkį atvyko keturi enkavedistai — trys rusai ir vienas lietuvis, kaip vertėjas. Devenis priminė, kad jis rusų kalba moka geriau kaip anglų, vertėjas jam nebuvęs reikalingas. Enkavedistai pasisakė atvykę paieškoti ginklų. Tačiau jie jokios kratos nedarė. Tuojau jie Devenį įtraukė į automobilį ir tarė nesirūpinti, nes, nuvežę į savo būstinę, esančią Ukmergėje, po pusės valandos grąžinsią. Tai atliko be jokių arešto formalumų. Dr. Devenis iš jų nagų buvo ištrauktas tik po dvejų metų. Deveniui, esančiam Ukmergės kalėjime, po kurio meto atėjęs policijos agentas pasakė: „Tamsta esi labai pavojingas viešajame gyvenime, užtai Tamsta ir sulaikytas“.

Ukmergės kalėjime suimtas išbuvo net aštuonis mėnesius. Gana ilgai sėdėjo vienuotėje, tik po kelių savaitių kalinį perkėlė į 12 kalinių kamerą. Tardymas vyko naktimis po 4 kartus per savaitę. Pradėdavo tardyti apie 10 val. ir tai užsitęsėdavo apie 6—8 valandas. Tardomasis visą laiką turėjo stovėti. Visas tardymas truko apie tris mėnesius. Dr. Devenis turėjo Amerikos pasą, kuriame rado daug vizų, kai jis važinėjo po Europą. Tai buvo nepaprastai svarbus priekabnis enkavedistams. Jie Devenį įtarė aukščiausios rūšies tarptautiniu šnipu. Mes visi gerai žinome, kad bolševikui nesuprantama, kaip kitaip gali būti ir kas kitas, kad ne šnipas, galėtų

Dr. M. Devenio minėjime. Pirmoje eilėje sėdi (iš kairės): Algirdas M. Devenis, MD, Lietuvos gen. garbės konsulas V. Čekanauskas, Vliko pirm. dr. K. Bobelis ir žmona, Alena Devenienė, inž. Kęstutis Devenis.

Photo by A. Cepulis

trankytis po pasaulį. Antras jam metamas kaltinimas tai — antikomunistas, trečias — darbininkų išnaudotojas, nes su jais nesidalijo iš savo ūkio gautu pelnu.

Praėjus daugiau kaip 8 mėnesiams, vieną naktį sargybinis nakties pirmą valandą išsiveda Devenį iš kameros ir jam pasako, kad esąs nubaustas aštuoneriems metams sunkių darbų bausme. Dr. Deveniui, nustebusiam tokia naujiena, nes jis į jokią teismą nebuvo pakviestas, sargybinis atsakė, kad teismas už akių įvyko Maskvoje, ir jis tą bausmę paskyrė.

Būdamas Ukmergės kalėjime, velionis Devenis išgyveno vieną labai malonią staigmeną, kuri jį stiprino visą kalinimo laiką. Į tą pačią kamerą buvo įstumtas jaunas gimnazistas, drauge su Deveniu vaikais lankęs gimnaziją. atpažinęs Devenį, jis jam pasakė, kad jo žmona Devenienė su savo trim vaikais išvyko į Ameriką. (Kai Devenienė su savo vaikais pasirodė Lietuvos atstovybėje Berlyne, visi buvo nustebinti jos apsukrumu ir sugebėjimais tuo metu su visa šeima ištrūkti iš Lietuvos.)

Aštuoneriems metams nuteistą dr. Devenį 1941 m. kovo mėn. iš Ukmergės kalėjimo pergabeno į Vilniaus Lukiškių kalėjimą, kuriame visus nuteistuosius kalinius skirstė į ištremimo vietas. Pirmąją karo dieną tarp Vokietijos ir Sovietijos, t. y. birželio 22 d., apie 80 vagonų po 40-50 žmonių perpildytas traukinys iš Vilniaus buvo paleistas į Rusijos šiaurę. Devenis liudijo, kad dauguma kalinių buvę lietuviai, tačiau buvę ir žydų, lenkų, latvių, estų ir kt. Po 16 dienų traukinys sustojo Kozvos tremtinių paskirstymo stovykloje. Tokioje kelionėje žmonių išgyvenamos kančios mums gerai žinomos.

Šioje Kozvos tremtinių paskirstymo stovykloje Deveniui, kaip gydytojui, davė „profesinį“ darbą. Tai nebuvo joks gydymas, kaip daktaras pasakojo Kersteno komitetui, nes

At the annual commemoration of the death of Dr. Devenis, seated, in first row is son Algirdas Devenis, M.D.; Honorary Consul-General V. Čekanauskas; president of Supreme Committee for Lithuanian Liberation K. Bobelis with his wife; Mrs. Alena Devenis, and son, Kestutis Devenis.

neturėjo jokių vaistų, tik šiek tiek asperino. Jam liepė tikrinti ligonius ir nustatyti, ar kalinsys dėl savo ligos gali eiti į darbą, ar jis nuo darbo atleistinas. Tačiau netruko ir grasinimų, kad dirbtų sąžiningai, priešingu atveju vėl gausiąs bent dešimtį metų.

Po kokių dviejų mėnesių dr. Devenis įjungiamas į 80 žmonių grupę, kuri upės laivu nugabenama į Raudonojo miesto sunkių darbų stovyklą, dar toliau šiaurėje, Vorkutos rajone. Ten rasta pusantro tūkstančio kalinių. Nuo perdaug prasto maisto 25-30 metų žmonės jau nebeturėjo dantų. Dr. Devenis, žinodamas, kad jaunų pušelių spygliuose yra vitamino C, pats, o kartais ir kitų padedamas, eidavo į girią, kirsdavo pušaites, gabendavosi į stovyklą ir jų spygliuotas šakeles virindavo. Perkošus vandenį, juo girdydavo žmones. Pamažu nustojo byrėti kalinių dantys. Tačiau šis vanduo alkanų žmonių nepasotino. Nuo nepakeliamo šalčio ir pusbadžio gyvenimo toje vietoje kaliniai teisingyvendavo vos dvejus-trejus metus.

Suskaudo dantys ir kaliniui Deveniui. Kai nėra nei vaistų, nei dantų gydytojo, tai pasiskundusiam daktarui Deveniui rusai patarė štai ką: „Nusiauk kojas, pavaikščiok basas po sniegą ir, kai pajusi labai šalančias kojas, užmirši, kad skauda dantys.“

Raudonojo miesto stovyklos kaliniai iškraudavo iš Murmansko bei Archangelsko uostų atplaukusius laivus. Jie atgabendavo įvairių mašinų, maisto produktų ir kitų dalykų. Paskui visą atgabentą mantą turėjo sukrauti į upės laivus, kurie visa tai gabendavo kitur. Tačiau, kai vokiečių lėktuvai 1941 m. gruodžio mėn. pradėjo bombarduoti minėtus uostus, kad bombos nekristų į stovyklą, visus kalinius po 50-80 žmonių kolonomis iš Raudonojo miesto išvarė eiti toliau. Į vieną kalinių vorą pateko ir dr. Devenis. Tuo metu šaltis siekė 45-50 laipsnių. Kita paskirtoji

vieta, į kurią kalinių voros pėsčios turėjo eiti, buvo apie 200 kilometrų atstumo. Žmonės alkani, sušalę, sulyse brido giliu sniegu, vos koją už kojos keldami ir pasilsėdami tik po medžiais, nes niekur nebuvo jokių trobesių. Kiekvieną tokią žmonių vorą sekė didelės gaujos vilkų, taip kaip ir žmonės, sušalusių ir alkanių. Po kelių ėjimo dienų žmonės neišlaikė ir pradėjo kristi. Niekas jų nekėlė. Jie visi atiteko vilkams, gal kiti dar net pusgyviai. Krito ir Devenis, neišlaikė tos sunkios ir nepakeliamos kelionės naštos. Parkritęs dar išgirdo sargybinio įsakymą: "Paimkite jį. To žmogaus čia nepalikime, jis mums bus reikalingas. Jis daktaras, o mes neturime per daug daktarų".

Visa kelionė trukusi keturiolika dienų. Vos dar gyvas pasijutęs gulys pastogėje. Tai šiurpulingiausias išgyvenimas, dvejus metus kalinto žmogaus. Tik profesijos dėka išliko gyvas. Antrą kartą nuo greitos ir nelaukiamos mirties dr. Devenį išgelbėjo jo žmona Alena Devenienė su šio krašto valdžios pagalba.

Visų tų pastangų dėka, 1942 m. balandžio 13 d. buvo gauta iš stovyklų administracijos centro telegrama tokio turinio: Tuoju paleiskite dr. Devenį. Jam buvo liepta per valandą pasiruošti. Sėdo į roges ir sugrįžo atgal į tą pačią Kozvos pereinamąją stovyklą. Iš čia traukiniu į Maskvą. Paskui Amerikos lėktuvu per Iraną, Indiją ir kitus kontinentus atvažiavo į Ameriką rugsėjo mėnesio gale. Niekas kitas iš tos stovyklos nebuvo išleistas.

Su dr. Deveniu pirmą kartą susitikau ir asmeniškai susipažinau, laivui iš Vokietijos su tremtiniais atplaukus į New Yorką. Vos išlipus iš laivo, Alena ir Mykolas Deveniai paėmė mano visą — keturių asmenų — šeimą į savo limuziną ir parsivežė į savo nedidelio vienkiemio didelį namą. Tai buvo 1948 m. gruodžio 24 d., t. y. pačią Kūčių dieną. Čia prie Kūčių stalo susitikau ir su senesniais savo pažįstamais — dr. Jurgiu Žilinsku, dr. Petru Vileišiu su Vileišiene ir kitais. Štai ir Kalėdos. O kai po gerų kalėdinių pusryčių paklausiau daktarą, ar kartais neturi alaus atsigerti, jis taip maloniai nušvito ir apsidžiaugė mano tiesumu ir atvirumu. Biržiečiams alus yra ne tik vaišingumo, bet ir draugiškumo ženklas.

Tą pačią Kalėdų dieną ponai Deveniai nuvežė mus į Bostoną, pas jų man parūpintą sponserį — mano pusbrolių Joną Audicką. Čia vėl staigmena: ten jau laukė mūsų gražus bostoniečių būrelis, kurių nė vieno nepažinau. Devenių rūpestingumo dėka pirmą dieną atvykus į šį kraštą turėjome tokias iškilmingas šventes, kaip niekuomet.

Pagausėjus pabėgėlių ir tremtinių emigracijai į Ameriką, pamažu pradėjo organizuotis ir veikti Lietuvos politinės organizacijos. Lietuvos valstiečiai liaudininkai koresponden-

Juozas Audėnas skaito apie a. a. dr. Mykolą Devenį mirties metinių minėjime.

Foto L. Kanto

Juozas Audėnas speaking at annual commemoration of the late Dr. Devenis.

cijos keliu 1951 m. išsirinko centro komitetą. Taip jau susidėjo rinkimai, kad Rytinės Amerikos dalies kandidatai įėjo į centro komitetą ir sudarė jo žymią daugumą. Alena ir Mykolas Deveniai, Henrikas Blazas, Bronius Bieliukas, dr. Balys Matulionis, Jonas Makauskis ir Juozas Audėnas. Liudas Šulkštytis ir Mečys Mackevičius — iš Chicagos. Po trejų ir vėl po dvejų metų vyko kiti rinkimai, bet su nežymiais pasikeitimais. Abu Deveniai vis buvo perrenkami. — — —

Velionis Devenis, tvirtai tikėdamas, kad Lietuva bus laisva ir nepriklausoma, labai kietai laikėsi principo, kad tik per atkaklią kovą prieš okupantą galėsime laimėti. Visa tai labai gerai patyriau iš Devenio laikysenos ir pasiūlymų, drauge su juo dirbdamas aštuonerius metus valstiečių liaudininkų centro komitete, kuriame daugiausia ir teko svarstyti Lietuvos laisvinimo klausimai ir Vliko veikla.

Posėdžiuose jis visuomet laikydavosi santūriai, kalbėdavo trumpai, teikdavo aiškius konkrečius pasiūlymus. Tai švelnios sielos, ryškaus galvojimo ir nuoširdumo pavyzdys.

Savo kalbos pradžioje paminėjau Devenį šeimos harmoningumą. Velionis Devenis labai mylėjo savo vaikus, bet juos laikė savo švelnioje ir kietoje rankoje. Jo kaip tėvo įtaka šeimoje buvo autoritetinga. Šeimai visuomet pavykdavo išspręsti ne tik šeimos, bet ir visuomeninės problemos. Devenis pripažindavo autoritetą ir kitiems. Pats nemėg-

davo komplimentų, bet vertindavo protingą kritiką, iš kurios galima pasimokyti.

Iš kurios tik pusės bevertintume velionies Devenio asmenį, jo pozityvų, turiningą ir garbingą gyvenimą, turime pripažinti, kad jis, nueidamas į kapą, paliko lietuvių istorijai labai ryškius ženklus, parafrazuojant Vincą Kudirką, kad žmogumi buvo.

DAGYS SU MENU IR DAINA

Toronte gyvenęs dailininkas Dagys prieš dvejus metus buvo išleidęs knygą "Dagys dejuoja ir dainuoja", dabar gi — jis išleido kitą tokio pat konglomeratinio pobūdžio knygą, pavadintą "Dagys klajoja ir galvoja".

Kaip pirmojoje, taip ir šioje knygoje atspausdinta visokios žanro autoriaus kūrybos — eilėraščių, straipsnių ištraukų, skulptūrinių ir reljefinių reprodukcijų ir t. t.

Šioje knygoje Dagys parodo save skaitytojui kaip dailininką, poetą, memuarininką, rašytoją prozininką etc.

Knygos pirmame puslapyje nurodoma, jog tai esame eilėraščių, poemų ir epų rinkinys. Esą, kai buvusi redaguojama ankstyvesnioji knyga, kai kurie eilėraščiai buvę užsimetę. Vėliau, juos suradęs, autorius galvojęs kada nors, pasitaikius progai, juos paskelbti. Tačiau 1978 m. vėlyvą rudenį ji ištikęs širdies smūgis. Po to ilgai nebegalėjęs dirbuotis prie skulptūrų, todėl nusprendęs tuos eilėraščius ir kitus ilgesnius dalykus patvarkyti ir išleisti vėl nauja knyga.

Kaip tarė, taip padarė ir, štai, skaitytojui jau turime rankose naują Dagio knygą "Dagys klajoja ir galvoja".

Knygoje 115 psl. skirta tekstui ir 49 — iliustracijoms. Tiražas — 800 egz. Spaudė Litho Art lietuviška spaustuvė Toronte. Knygos leidėjas — pats autorius. Knyga nepardavinėjama — ją gaus kiekvienas, prisiuntęs 1 dol. persiuntimo išlaidoms padengti.

Rašyti autoriui šiuo adresu: 78 Chelsea Ave., Toronto, Ont, Canada M6P 1C2.

Pr. Alšėnas

"200,000,000 and Lithuania"

Algirdo Gustaičio antroji šios brošiūros laida, su Indo-Europiečių kalbų "medžiu" paskutiniame puslapy. Tai naudinga mūsų laisvės propagandai knygelė, nes kaupia nemažai informacijos apie Lietuvos vargus praity, apie jos galybę ir apie komunistų vergovę bei rusinimą dabartiniais laikais; ypač svarbus ir aktualus skyrius apie rusinimą, nes tai S.O.S. šaukšmas mūsų brolių dabar, okupanto spaudžiamų.

Knygos kaina \$1.50, gaunama LD knygyne.

JAU NUKALTAS VILNIAUS UNIVERSITETO SUKAKTUVINIS MEDALIS

Vilniaus Universiteto 400 metų sukakčiai paminėti medalis jau nukaltas ir platinamas. Šio išpūdingo medaliaus autorius yra mūsų žymus skulptorius Vytautas Kašuba; leidėjai — Akademiniis Skautų Sąjūdis.

Medalio kūrinys. — Medalis sukurtas baroko stiliuje, kuris pridoda medaliui puošnumo ir pabrėžia universiteto seną amžių. Medalio pirmoje pusėje yra universiteto senųjų rūmų vaizdas. Čia rasime Šv. Jono bažnyčią ir varpinę, laikrodžio bokštą, senąsias sienas, ir universiteto kiemus. Šią pusę taip pat puošia Vilniaus miesto herbas su šv. Kristupu. Antroji pusė sukurta pagal XVIII š. universiteto antspaudą. Šioje pusėje Vytis yra apsuptas herbais, kurie reprezentuoja universiteto steigėjus ir rėmėjus — įvairius Lietuvos Didžiuosius Kunigaikščius ir didikus. Viršuje, centre yra popiežiaus Grigaliaus XIII herbas, o apačioje Vilniaus vyskupo Protasevičiaus, kurio pastangomis universitetas buvo įsteigtas.

Medalio duomenys. — Medalis nukaltas garsios Franklin Mint kalyklos iš bronzos, sterling sidabro ir paausiuoto sterling sidabro. Bronziniam medaliui panaudotas senovinis, antikinis išbaigimas. Šis medalis yra mponuojantis ne tik kūrinių grožiu, bet ir eljejo gilumu bei medalio dydžiu: 70 mm diametras, virš pusės svoro bronzos. Sidabriniai ir paausiuoti medaliai yra 44 mm diametro ir gerokai didesni už eilinius, dolerio dydžio medalius. Šie medaliai yra kalti du kartus, kad gautųsi lyg veidrodžio spindėjimas; šis išbaigimas vadinasi "proof". Sidabriniai medaliai turi apie vieną troy unciją gryno sidabro.

Taip pat bus išleistas 14 karatų auksinis medalis, kuris turės apie 0.8 troy uncijos gryno aukso; šį medalį reikia užsisakyti iš

anksto (prieš lapkričio 1 d.). Jo kaina bus apie \$400 ir priklausys nuo aukso vertės rinkoje.

Medalio reprezentacinė reikšmė. — Medalio leidėjai skyrė daug dėmesio, pastangų ir lėšų, kad užtikrintų aukštą medalio kokybę. Leidėjai norėjo, kad medalis keltų pasididžiavimą mūsų tautai ypatingai svarbia universiteto sukaktimi ir taip pat būtų naudotinas Lietuvos reprezentaciniam tikslams. Šis užsimojimas buvo atsiektas, ir medaliu gali didžiulotis visi lietuviai. Medalio komitetas planuoja įteikti medalį kai kuriems ypatingiems asmenims ir tuo būdu supažindinti juos su Lietuva kaip sena, šviesia ir kultūringa tauta.

Medalio komitetas skatina lietuvių kultūrinės ir visuomeninės organizacijos naudotis Vilniaus universiteto sukakties proga ir medaliu, kad gaivintų lietuviškumą jaunimo ir suaugusiųjų tarpe ir kitataučius supažindintų su mūsų tautos praeitimi ir padėtimi.

Medalis yra graži ir prasminga dovana šv. Kalėdų ar kita proga ne tik mūsų draugams ir jaunimui, bet ir kitataučiams kolegoms ir bendradarbiams.

Medalių įsigijimas. — Medalius galima įsigyti iš platintojų įvairiose lietuvių kolonijose arba kreipiantis į medalio administratorę Aldoną Venckienę, 603 14th Street, Santa Monica, Calif. 90402 (tel. 213-393-2803).

Iš gauto pelno planuojama išleisti anglų kalba knygą apie Vilniaus Universitetą.

Medalio iniciatoriai yra Akademiniis Skautų Sąjūdžio, Filisterių Skautų Sąjungos Los Angeles skyrius, pirmininkauja Laimis Venckus. Medalio komiteto pirmininkas yra dr. Arvydas Kliorė; komiteto nariai: dr. Algirdas Avižienis, Edmundas Kulikauskas, dr. Leopoldas Trečiokas, Aldona Venckienė ir Laimis Venckus.

Vilniaus Universiteto
Medalio komitetas

SKAUTŲ SVEIKINIMAS LD ŽURNALUI

1979, Europa

Siunčiame skautiškus sveikinimus iš IV-tojo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso.

Susirinkome čia — taip arti prie Lietuvos

— iš Kengūrų žemės, Pietų Kryžiaus padangės, Romuvos, Rambyno bei Rako stovyklų laužų ir skamba mūsų daina —

"Dievui, Tau, Tėvynei, ir žmonijai..."

Budime!

(Parašai)

Pasirašė 24 skautų vadovai. Ačiū už mūsų spaudos atsiminimą. Red.

Dar turime likusių keletą Algio Rukšėno "Day of Shame" knygų. Ją gražiai, su iliustracijomis, išleido David McCay Company, Inc. New Yorke. Leidykla šios knygos jau nebeturi.

Knyga 368 psl., įrišta kietais viršeliais, su persiuntimu kaina \$10.

Siųskite čekį "Lietuvių Dienų" vardu, 4364 Sunset Blvd, Los Angeles, CA 90029.

LD IŠLEISTOS KNYGOS VAIKAMS IR JAUNIMUI

Vytės Nemunėlio **Meškiukas Rudnosinkas**. Spalvotos dail. V. Stančikaitės iliustracijos. Kietais viršeliais. Kaina \$4.00

Pridėkite persiuntimui 50 cent.

Daumanto Čibo **Žaižaras**. Iliustravo dail. Danutės Brazytės-Bindokienės **Keturkojis ugniagesys**. Apysakaitė mažiesiems. Su Zitos Sodeikienės iliustracijom.

Kaina su prisiuntimu \$2.50

Ada Korsakaitė-Sutkuvienė.

Kaina su prisiuntimu \$2.50

Vilniaus Universiteto sukaktuvinis medalis

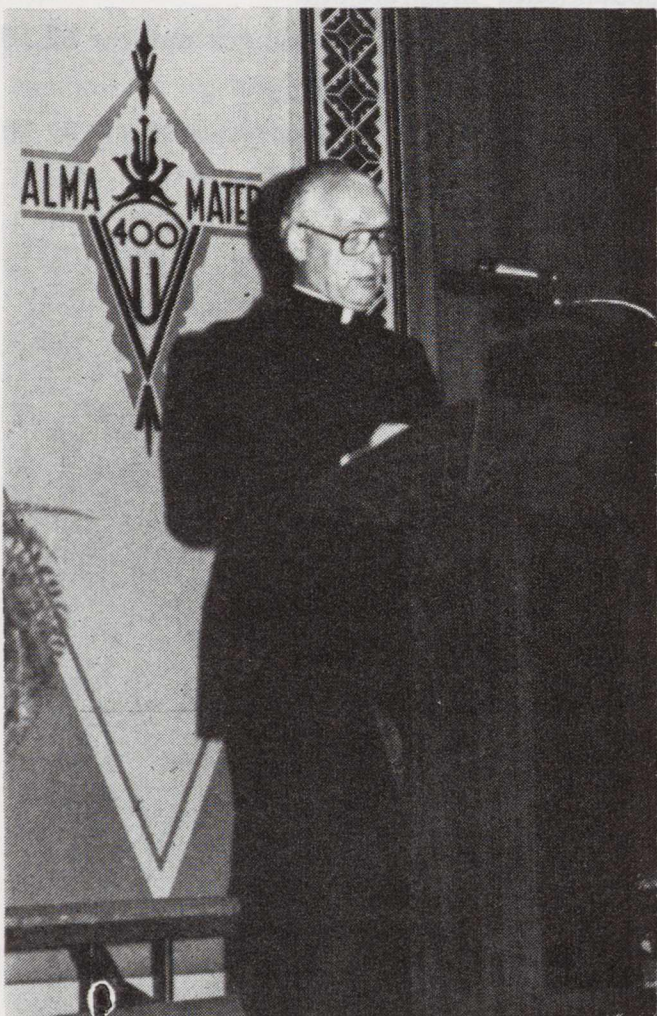
400-year commemorative medals for the University of Vilnius.

VILNIAUS UNIVERSITEO 400 METŲ SUKAKTĮ PAMINĖJUS

Vilniaus universiteto 400 metų sukakties minėjimas Clevelande jau praeityje. Rugsėjo 29 d., atidarant parodą Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos auditorijoje, kalbėjo kun. G. Kijauskas, o ilgesnį pranešimą ir paaiškinimus padarė parodos organizatorius B. Kviklys. Paroda, daugelio talkos rankų talkinama, pagal arch. E. Kersnausko planus, atrodė patraukliai ir susirinkusiųjų buvo mielai apžiūrima. Iš Chicagos atvykusieji net priminė, kad čikagiškiai turėtų atvykti į Clevelandą ir pamatyti, kaip tokias parodas reikia apipavidalinti.

Rugsėjo 30 d. D. M. N. Pagalbos bažnyčioje, už visus Vilniaus universiteto steigėjus ir jo ugdytojus meldamiesi, pamaldas laikė kunigai P. Rabikauskas, G. Kijauskas ir J. Kidykas. Giliom mintim perpintą pamokslą sakė prof. kun. Rabikauskas, SJ. Giedojo čiurlioniečių ansamblis. Tą pačią dieną auditorijoje įvykusi minėjimo akademija buvo pradėta tautos himnu. Į garbės prezidiumą buvo susodinti: Grigaliaus un-to Romoje prof. P. Rabikauskas, Lietuvos aukštųjų mokyklų buvę profesoriai: dr. P. Jucaitis, dr. S. Jankauskas, dr. J. Jakštas, dr. A. Čeičys, dr. J. Stankaitis ir Vilniaus un-to parodos rengėjas B. Kviklys. Paskaitą, atidengdamas eilę naujų davinii, istorškai labai taiklią ir įdomią, gražia iškalba skaitė prof. P. Rabikauskas. Čiurlionio ansamblis ir solistė D. Petronienė, vad. muz. A. Mikulskio, atliko patriotinę meninę programą. Visi akademinės programos atlikėjai buvo sutikti ir palydėti susirinkusiųjų pelnytais plojimais. Minėjimas baigtas visiems giedant "Lietuva brangi".

(Iš Ohio Lietuvių žinių "Mūsų žingsniai")

Vilniaus universiteto 400 metų minėjime rugsėjo 29 d. Clevelande skaito paskaitą prof. dr. P. Rabikauskas, SJ.

Dr. P. Rabikauskas, SJ, delivers keynote speech on the commemoration of University of Vilnius' 400th year, in Cleveland, Sept. 1979.

Vilniaus universiteto 400 metų minėjimas ir paroda Clevelande. — Foto nuotraukoje dalis Vilniaus universiteto profesorių ir dėstytojų. Iš kairės: parodos organizatorius Er. Kviklys, prof. S. Jankauskas, prof. P. Jucaitis, prof. J. Jakštas; II-je eilėje: parodos globėjas kleb. kun. G. Kijauskas, SJ, dr. A. Čeičys, prof. dr. P. Rabikauskas, SJ, dr. J. Stankaitis.

Former professors and instructors pose for picture at 400-year commemoration and exhibition of Vilnius University in Cleveland. Front row, from left: exhibit organizer B. Kviklys, Professor S. Jankauskas, Professor P. Jucaitis, Professor J. Jakstas. Back row, from left: exhibit sponsor Pastor G. Kijauskas, SJ, Dr. A. Cecys, Dr. P. Rabikauskas, SJ, and Dr. J. Stankaitis.

Foto V. Bacevičius

POETĖS MINTYS — VIENIŠI VĖJO

VAIKAI

Taip vadinasi Zentos Tenisonaitės eilėraščių knygelė, kurioje telpa 30 eilėraščių. Išleista 1979 m. pačios autorės ir mecenatų — Vinco Žemaičio ir A. Tenisono. Spaudė Nida Londone, viršelis pieštas autorės, kaina nepažymėta.

Šioje patrauklioje išvaizda knygelėje sugaunu įtakų: Vl. Šlaito — antrašte ("Nesu vėjo malonėje"), D. Sadūnaitės — ("Mirusių šakų mezginiai") — Juodas medžio kamienas ir / įsiutusio laiko veidas / (be šešėlio ant sienos) / sustabdo įsibėgėjusį / gyvenimo trau-

kinį...." (35 psl.). L. Andriekaus — Valgome druską be duonos. / Be vandens. / Kas pagirdys trokštantį.... / Vynuogių nėra. / Dievo ašaros sūrios.... (39 psl.).

Tačiau yra ir to būdingo Z. Tenisonaitei švelnaus filosofavimo; būdingo tik jai. Ypač jos nuoširdūs eilėraščiai Motinai. Laisvo eilavimo forma; beveik lyriška proza, išreikšta autorei būdingu bangavimu.

Dauguma autorės lyrinių emocijų išreikšta beveik vaikiškai atvirai. Vis norisi tikėti ir laukti, kad autorė sekančiame rinkny duos ką brandesno. (A. R.)

LIETUVIAI IŠGELBĖJO NUO VOKIEČIŲ ŽIEMRYČIŲ EUROPA

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Antra. **Lietuvių titaniškos kovos išgelbėjo Rusiją.** Daug kas pirmą kartą šitokią teigimą girdi. Taip, Rusiją. Nes Drang nach Osten buvo ir jai taikomas. Juk visi didieji užsimojimai buvo dideli ne tik smūgio, bet ir apimties atžvilgiu. Tik pora pavyzdžių. IX-X-to amžiaus oraganiški normanų-vikingų žygiai pasiekė du istoriškai svarbiausius Rusijos centrus — Didįjį Naugarduką ir Kijevą, ne tik pasiekė, bet ir lemiamai paveikė. Arba XIII-to amžiaus mongolai. Jų vadai Džingis-Chanas ir Batu pradėjo nuo Kinijos Nankino ir Pekino, bet apie amžiaus vidurį pasiekė Kijevą, Maskvą, pagaliau ir visą Rusiją pavergė. O kryžiuočių užsimojimai? — Vokiečių imperatorius Fridrikas II-sis, juos įkurdindamas ant Vislos, jų valstybės kuriamajame dokumente nepažymi sienų, girdi, visi plotai bus jų, kuriuos tik pajėgs nukariauti. Nukariavus Prūsiją, kryžiuočių viršininkas, vadinamas vyriausiu magistru, 1309-tais metais čion perkelia savo sostinę. Pagaliau, plačios kryžiuočių riterių vienuolijos politikos vadžias paima jis su savąja Prūsijos provincija, o ne pačios Vokietijos provincijos viršininkas. Tai daug pasako — vadinasi, vokiečių karinio veržlumo centrinis svoris nusikelia į šiaurės rytų Europą, tiesiog į Rusijos pasienį. Dar daugiau: puikiai parengta išeities pozicijos. Prūsija, Livonija-Latvija ir Estija sodinte apsodintos tvirtomis mūro pilimis, kurių daugumas dar ir šiandien stovi. Kas gi yra Estija? — Nei daugiau, nei mažiau, kaip Suomijos įlankos pietinis krantas. Čia anuomet kaip tik išėjo iš Peipuso ežero į Baltijos jūrą vandens kelias, kuriuo Rusija galėjo pasiekti platųjį pasaulį. Kryžiuočiai iš Estijos tą kelią buvo užblokavę. Pagaliau, greta ant Ilmenio ežero stovėjo didysis Naugardas, kuris tuomet buvo Rusijos centrinis miestas (tik apie XIV-to amžiaus vidurį sostinė nukelta į Maskvą). Taigi, vokiečiai atsidūrė jau prie Rusijos širdies. Jie iš Livonijos (t. y., Latvijos ir Estijos plotų) nesąlyki stipriai susikovė su rusais. Atmintinos kautynės su Naugardo didžiuoju kunigaikščiu Aleksandru Neviškiu įvyko 1242-ais metais. Tiesa, valdovas Aleksandras laimėjo, tačiau jo sūnus pradėjo darytis patogesnės vietos sostinei. Neilgai trukus, ji nukelta į Maskvą, ir Aleksandro antrasis įpėdinis Jonas Kalita galutinai apsigyveno Maskvoje kaip Rusijos didysis kunigaikštis (1328-1340). Svarbiausia priežastis Rusijos sostinės iš Didžiojo Naugardo į Maskvą nukėlimui bus buvusi vokiečių kryžiuočių grėsmė.

Žinoma, yra tiesa, jog Rusijos kunigaikštis Aleksandras Neviškis 1242-ais metais vokiečius nugalėjo. Bet tai lygu teigimui, jog sutrikdė organizmą, nes pakako vieno stiklėlio iš tikrųjų, gi išgerta jų keliasdešimt, kurių alkoholis taip sutrikdė organizmą, jo vieno vienintelio pakako jam galutinai suparaližuoti. Panašiai buvo su vokiečių riteriais, atsieit, su jų livoniške šaka. Lietuviai jai davė smūgį po smūgio nuo pat 1219-tų metų. O 1236-tų

metų Šiaulių kautynės buvo lemiamos. Mat, nuo to Livonijos kardininkai visiškai susmuko ir buvo priversti įsilieti į Prūsijos kryžiuočius.

Pagaliau, kas gi buvo anų laikų Rusija? — Visos vakarinės jos sritys priklausė Lietuvos valstybei. Iš eilės: Polockas su Pskovu buvo įjungti apie XIII-to amžiaus vidurį; su Minsku, Vitebsku, Naugarduku, Slanimu, Volkovisku ir pačiu Kijevu su puse Ukrainos tai atsitiko laikotarpyje iki XIV-jo pirmosios dalies. To meto Lietuvos valdovas Gediminas visai teisėtai pasivadino "karalium lietuvių ir daugumos rusų" (Rex Lithuanorum et multorum Ruthenorum). Kas dar liko, atsieit, Maskva ir kitos sritys nuo 1224-tųjų metų iki XV-to amžiaus vidurio buvo mongolų pavergtos, taigi negalios būtyje išbuvo apie 200 metų. Vadinasi, Lietuvos didžiajam kyliui suplaišėjus, Rusija būtų atsidūrusi vokiečių rankose istorijos geležinės logikos būtinumu.

Juo labiau, kad rusai nebuvo Romos katalikai, o krikščionys ortodoksai, priklauso Konstantinopolio-Bizantijos patriarkui ir, apskritai, kultūriškai susiję su Bizantijos imperija. O su ja nuo amžių buvo ant peilių, vadinamoji "Romos imperija vokiečių tautos". Tarp abiejų imperijų lagerių buvo svaidomasi epitetais: "barbarai", "eretikai". Taigi, kryžiuočiai nukariavimui priekabę turėjo po ranka. Istoriniuose šaltiniuose yra šokių tokių duomenų, jog kryžiuočiai siekė, kad Vakarų autoritetai juos, bent tuo tarpu, pripažintų globėjais katalikų, gyvenančių rusiškuose kraštuose. Bet XV-me amžiuje, kai vokiškų riterių žvaigždė buvo aptemusi, vienu iš tokių globėjų buvo paskirtas Lietuvos valdovas Vytautas (Bažnyčios visuotinio susirinkimo Kanstance).

Trečia. Lietuviškas kyla netiesiogiai prisidėjo prie latvių ir estų tautų išlikimo. Livoniškė vokiečių kryžiuočių šaka, teritoriškai atskirta nuo Prūsijos pagrindinės šakos, taigi ir nuo vokiškos politikos židinio, pradėjo tolti nuo vokiškų idealų. Dar daugiau — pradėjo linkti į ta kraštą, kuriame sėdėjo, ir į tuos žmones, kurių tarpe gyveno. Dėlto germanizavimas Latvijoje ir Estijoje igavo švelnesnį atspalvį. Ilgainiui jo svorio centru tapo krašto kultūrinimas. Pradėta domėtis vietinėmis valdomų kraštų kalbomis ir, pagaliau, vėlesniais amžiais net prisidėjo prie jų išlikimo. Šiaip gi, istoriniu būtinumu, latvių ir estų likimas būtų buvęs panašus į prūsų likimą.

Ketvirta. Lietuvių kyla kryžiuočiams buvo lemiamas. Jis, lyg juodas šešėlis, lydėjo Prūsijos vienuolinę valstybę. Pagaliau, 1410 m. liepos 15-tą dieną prie Gruenwaldo-Tannenberg (Žalgirio) vokiečiams kryžiuočiams Prūsijoje suduota tokis smūgis, kad jie per 300 metų liko bejėgiai. Kautynių didvyris buvo Lietuvos valdovas Vytautas Didysis ir jojo lietuvių pulkai. Ten dalyvavo taip pat lenkų, čekų ir kitų tautų dalinių, bet Vytauto kariuomenė suvaidino pagrindinį vaidmenį. Dailininkas Mateika savo garsiaame Gruenwaldo

kautynių paveiksle Vytautą ant įsiutusio arklio pastatė veiksmo centre.

Paunksmėje lietuvių kovų su vokiečiais rusai galėjo sustiprėti, išstumti iš krašto mongolus ir sustiprinti savo valstybę. Neatsitiktinai Rusijos valstybė pradėjo cementuotis XVI-me amžiuje, t. y., kuomet Lietuva kovojo žūtbūtinę kovą su vokiečiais, o savo galybei pagrindus padėjo XV-me — kuomet vokiečiai lietuvių buvo paklupdyti.

Lietuvių kovos ir kraujas buvo auka tautų laisvei ir kultūrai. Auka, kuriai nėra kainos, auka, kurios platusis pasaulis iki šiol neįvertino.

Ar yra pasaulyje bent viena kultūringa tauta, kurios vidurinių amžių visos pilys būtų sugriautos? — Lietuvių nei etnogarfiniame plote neliko nė vienos sveikos pilies. Jos visos — griuvėsiuose. Griuvėsiai Nemuno pakrantėse, griuvėsiai Kaune, griuvėsiai Vilniuje, griuvėsiai Trakuose.....

Pilių griuvėsiai. Tai paaiškina keletas faktų. Tik per 32-jus metus (1345-1377) vokiečiai kryžiuočiai į Lietuvą suruošė visą šimtą žygių. Lietuvių atsparumas, o kryžiuočių atkaklumas ir kovos būdas istorijoje neturi pavyzdžio. Paties žygio metu buvo statomos pilys. Lietuviai jas griaudavo. Lietuviai besigindami, o kryžiuočiai pūdami savąsias pilies atstatydavo po keletą kartų. Tokių kovų liekanų ir pėdsakų pilna Nemuno upės pakrantėse. Dėl karų prieš lietuvius kartais įsikišdavo popiežiai ir kryžiuočius ekskomunikuodavo. Kad visa vienuolija būtų išskiriama iš Bažnyčios bendruomenės, tai nepaprastai retas atsitikimas istorijoje.

Lietuvių laisvės kovos ne tik jų pilis pavertė griuvėsiais, bet keliais šimtais metų suvėlino krikščionybės įvedimą, pagaliau, pažeidė jų kultūrą ir valstybę išmušė iš pusiausvyros. Tai, iš tikrųjų, epochinio masto auka žiemryčių Europai, auka ir visam pasauliui. Lietuviškas kyla Pabaltijyje išauga į dvasinę piramidę, ties kuria verta sustoti istorikui, politikui ir kiekvienam šviesuoliui.

("Žiburiai", 1947, Nr. 14-16).

ISIGYKITE ALGIRDO GUSTAIČIO KNYGUTES

"200.000-000 AND LITHUANIA", anglų k., II-ji laida, kaina \$1.50

"LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA", tinka visiems, 80 iliustracijų. Kaina \$2.50

Alg. Gustaičio **Užpuola bitės.** Iliustravo Vytautas Stasiūnaitis. Kaina \$2.00

Lietuvių Dienų administracija

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

Telefonas 1 (213) 664-2919

VIRŠUJE —

JAV Lietuvių Bendruomenės IX sesijos suvažiavimas 1979 m. rugsėjo 29-30 dienomis Clevelande. — Prezidiumas. Kalba A. Gečys. Prie prezidiumo stalo sėdi (iš kairės): LB Clevelando apyl. pirm. J. Malskis, Kanados LB pirm. J. Šimanavičius, R. Kudukis, R. Bublys, dr. A. Butkus. Foto V. Bacevičius

VIDURYJE —

Vilniaus universiteto 400 metų minėjimo-akademijoj Clevelande. — Giedamas tautos himnas. Iš kairės — V. Vidugiris, I. Bublienė, A. ir O. Mikulskiai, prof. J. Jakštas, Br. Kviklys, prof. P. Jucaitis, prof. S. Jankauskas, dr. J. Stankaitis, dr. A. Čečys, prel. J. Balkūnas, prof. dr. P. Rabikauskas, SJ. Foto V. Bacevičius

APAČIOJE —

Vilniaus universiteto 400 metų minėjime ir parodoj Clevelande. — Nuotraukoj: medalius apžiūri (iš kairės) V. Šenbergas, aiškina parodos organizatorius B. Kviklys, V. Kamantas, PLB pirm., A. Šenbergienė.

Lithuanian community convention in Cleveland, Sept. 29-30, 1979. Speaking is national president A. G. ecys.

The singing of the national anthem at the opening of the 400-year commemoration for the University of Vilnius.

Exhibit organizer B. Kviklys discusses the medals with Mr. and Mrs. Senbergas and Mr. Kamantas.

Foto V. Bacevičius

RECENZIJOS

“VASAROS VIDUDIENIS”

Liudas Dovydėnas, sustiprinęs savo pozicijas lietuvių literatūroje su premijuotu romanu “Broliai Domeikos”, kur vyriausius veikėjus valdo visagalintis gaidys, po ilgesnės pertraukos grįžta pas skaitytojus su įdomių apsakymų knyga “Vasaros vidudienis”, kurioj ir vėl svarbią vietą užima gaidys pirmutinėj apysakoj “Admirolas Gieda”. Nes “Kas Marvinas be gaidžio? Tai veselija be armonikos”.

“Šateikienė aną vakarą sutikta prie saliuono, mat, atėjo vyrą ištempti, tuoj pasakė, kad gaidžiui pragydus, ji žinanti, kad po ilgos nemigo nakties tuojau prasiplys rytas. Gail, kad visi, veik visi atsimena, anapus marių paliktus gaidžius”.

Nežiūrint, kiek džiaugsmo savo giedojimu teikė gaidys aplinkiniams gyventojams, jis neišvengė žiauraus savo gyvenimo galo nuo pavydžios kaimyno rankos. “Iš lėto naktį atsidarė vištininko durys.... Pipičius rytmečio prieblandoje pastebėjo.... Admirolas kaklą tiesė į viršų be galvos! Admirolas be galvos!.... Ant nelaimingo Admirolo galvos kapo vaikai pasodino dvi klevo šakutes....”

Savo kompoziciniu sukirpimu bene įdomiausias apsakymas “Telefonas”. Tai menko išsilavinimo ir psichiškai kiek pairusio tėvo ryšys tarp kriminalinių nusikaltimų keliai: nuvingiajusio sūnaus. “Stovi, matai daiktas, juodas, keli numeriai, ir vidurnakčio tamsoje matyti toks garbanotas virvagalis, išeinąs pro sieną. Toks samtis guli ant juodo daikto uodega prisiūtas.... Kaip būčiau policiją šaukęs, jei telefonas gulėjo nupiauta uodega.... O kai vėl sumezgė uodegą, tai aš ėmiau ir susimąščiau:.... aš savo vaiką policijai?”

Knygoje randame apsakymus: Žalmargė grįžta, Mano velnias, Varnėnų kondominijum, Paskutinis mazgas, Uu-Ū, Mes visi jo vaikai, Vasaros vidudienis, Susitikimas prie upės, Karalius ir vieversys, Kardinolo pati miršta ir kt.

Visuose apsakymuose gyvenimiškos tiesos ir nutikimai įvaržti į dovydėnišką pasakojimo stilių, nevengiant net sodrių išsireiškimų, skaitymą padaro malonia pramoga, ne tik vasaros vidudieny, bet ir žvarbų žiemos vakarą, sėdint prie spraksinčios ugnies. Knyga įdomi apsakymų siužetais, pasakojimo prashmatnybėmis. Šis gražus pasakojimų rinkinys tebūnie puošmena lietuviškų namų knygų lentynose. (D. M.)

L. Dovydėnas, **Vasaros vidudienis**. Išleido A. Mackaus Knygų Leidimo Fondas; spaudė M. Morkūno sp., Chicagoje, 1979 m., 242 p. Kaina \$8 (kietais viršeliais). Aplankas Jono Dovydėno.

—★—

Kurie gyvena dvasiniu pasauliu....

Kun. J. Burkaus “Arti tikslo” (Sūduvos leidinys, gaunamas 809 Ramble St., Hot Springs, AR 71901, 250 p., kaina \$6) — knyga žmonėms, kurie gyvena dvasiniu pasauliu, o dar labiau tiems, kurie nuo jo nutolę. Kadangi parašyta lengvu stiliumi, kiekvieną patrauks ar tai nuoširdžiai autoriaus dėstomi jo gilūs įsitikinimai, ar pavyzdžiai antgamtinių įvykių iš viduramžių ir šių laikų.

Bus gal ir tokių skaitytojų, kuriems nepatiks; bet tai nereiškia, kad ir jiems nėra naudinga “Arti tikslo” paskaityti. (A. R.)

V. ir A. Šenbergai (sėdi viduryje), Clevelande, atšventė savo 50 metų vedybinio gyvenimo sukaktuves. Foto V. Bacevičius

Mr. and Mrs. Senbergai sit in center photo, surrounded by relatives, on their 50th wedding anniversary in Cleveland.

ŠENBERGŲ VEDYB INĖ SUKAKTIS

Š. m. spalio 6 d. Clevelande Apolonija ir Valdemaras Šenbergai atšventė savo 50 metų vedybinę sukaktį.

Apolonija Blynaitė Šenbergienė, Igno ir Eleonoros Petrulytės Blynų duktė, gimė 1906 sausio 30 d. Pazūkų k., Panevėžio ap. Šeimoje buvo 12 vaikų: 9 sūnūs ir 3 dukterys. Apolonija pradėjo mokytis prie motinos ratelio, vėliau Pušaloto ir Skaisgirių mokyklose. 1924 m. baigė Panevėžio mergaičių gimnaziją, mokytojavo tėviškėje ir nuo 1929 m. studijavo V. D. universitete. Į skautų veiklą įsijungė 1920 m. Vyriausiam skautų štabe buvo pirmoji skaučių skyriaus vedėja.

Iš Blynų šeimos yra išaugę du kunigai, kurie ir dabar darbuojasi Lietuvoje; trečias sūnus, salezietis, buvo sušaudytas kaip partizanas; du išbuvo po 14 metų Sibire.

Jonas - Valdemaras - Vsevoldas Šenbergas gimė 1898 m. rugpiučio 25 d. Gardine. Jo tėvai: Vilhelmas Schoenberg ir Marija Bastian (šveicarė). Turėjo vyresnį brolį Mykolą ir seserį Liudmilą. Jo tėvas, o taip pat ir senelis Karolis, buvo baigę Kauno gimnaziją abu buvo gydytojai. Senelis prie Se, dos, Žemaitijoje, turėjo didelį dvarą. Tėvas turėjo dvarą prie Vilniaus. Valdemaras mokėsi Kaune, Maskvoj, Petrapily ir Rygos politechnikume. 1918 m. grįžo į Vilnių ir 1919 m. vasario 19 d. istojo savanoriu į karo aviacijos mokyklą. Dalyvavo kaip karo lakūnas. visose Lietuvos laisvės kovose. Yra skridęs virš 1000 skridimu ir pagal pulk. Pesecko raštus prisiminimus, vra atlikęs iš visu Lietuvos lakūnų daugiausia kariniu skridimu. Už kovos nareiginguma, drausme, sumanumą buvo apdovanotas Vvties krviūm su kardais. Aviacijoje ėjo ivairias atsakingas,

įskaitant ir aviacijos viršininko, pareigas. Iki Lietuvos okupacijos buvo išsitarnavęs pulkininko laipsnį. Apdovanotas įvairiais atžymėjimo ženklais ir ordenais. Į skautus įsijungęs nuo 1915 m. dar gyvendamas Rusijoje. Lietuvoje buvo skautų veiklos pionierius, pirmas vyriausias skautininkas, pravedė pirmąsias tautines stovyklas, ėjo daugelį kitų skautų vadovo pareigų.

Šenbergų sutuoktuves palaimino kan. J. Tumas-Vaižgantas Vytauto bažnyčioje. Šenbergai išaugino gražią šeimą: Mariją Nijolę Janavičienę, Joną, Juliją Giedrę Šebanovienę, Andrių Algį, Jurgį Rimtautą ir Eleonorą Galiuvienę. Jie dabar turi 12 anūkų, 5 anūkes, 1 proanūkę ir 2 proanūkus.

DOVANŲ LAIMĖTOJAI

"Lietuvių Dienų" žurnalo metinėje gegužinėje rugsėjo 16 d. McCambridge parke, Burbanke, šie asmenys laimėjo dovanas:

Pirmąją dovaną — 200 dol. laimėjo Kazimieras Aukštaknis, Eugene, Oregon.

Antrąją dovaną — dail. J. Paukštienės ir dail. M. B. Stankūnienės paveikslus laimėjo Vladas Bacevičius, Cleveland, Ohio.

Penkias dovanas — plokšteles Keturi autoriai ir S. Pautienienės dainų rečitalis — laimėjo: Victor Augus, Los Angeles, Ca, V. Deksnys, Petaluma, Ca, kun. A. Dranginis, Baltimore, MD, Marija Šepikienė Van Nuys, Ca, Julia Šlapelytė, Los Angeles, Ca.

Keturias dovanas — po tris knygas: J. Tininio "Laiškai Andromachai"; J. Prunskio "Mokslas ir religija"; I. Šeiniaus "Vyskupas ir

velnias" — laimėjo: Maria Balčiūnienė, Los Angeles, Ca, Jonas Dalbokas, Los Angeles, Ca, kun. A. Račkauskas, Brooklyn, NY, Rev. Anas Trakis Chicago, Ill., Vacys Urbonas, St. Petersburg Beach, FL.

Tris dovanas — po 2 anglų knygas — 1. Battle of Grunwald, transl. by dr. J. J. Bielskis; Forest of Anykščiai by A. Baranauskas — laimėjo: Romas Bureika, Los Angeles, Ca, Antanas Mingėla, Hamilton, Canada, M. Sumantas, Los Angeles Ca.

Tris dovanas — po tris knygas vaikams — laimėjo: Ernie Haynes, Los Angeles, Ca, V. Tamas, Chicago, Ill., John Drasutis, Pittsburgh, PA.

Po tris peoezijos leidinius — E. Tumienės "Karaliai ir šventieji, A. Griciaus "Pažadinti sfinksai ir Nerimos Narutės "Relikvijos" laimėjo: Elena Babrys, Gulfport, FL, Judyta Taparauskas, Worcester, MA ir O. Vakevičius, MD, Chicago, Ill.

ŽURNALĄ PARĖMĖ ĮSIGYDAMI LAIMĖJIMŲ BILJETĖLIUS ŠIE ASMENYS:

(Sąrašą skelbiame pagal valstybes)

CALIFORNIA —

V. Adomaitis, J. Avižienis, B. Aras, R. Arienė, V. Apeikis, V. Anelauskas, V. Augus, L. Bagdonas, J. Bajoras, A. Balčiūnas, J. Bandziulis, H. Bajalis, A. Brazauskas, R. Bureika, M. Banionis, O. Barauskienė, J. Baltrėnas, J. Baltarašūnas, M. Balčiūnas, M. Barauskas, R. T. Barauskas, E. Blazys, V. Bartkus, E. Bartkus, A. Brazinskas, Leo Briedis, R. Bureikienė, E. Butkienė, V. Čeporius, A. Činikienė, J. V. Černius, J. Čekanauskas, V. Čekanauskas, A. Degutis, J. Dalbokas, A. Dabšys, P. Dovydaitis, K. Deltuva, A. Devenis, S. ir S. Damuliai, J. J. DeFort, S. Gorodeckas, P. Gasparonis, A. Grochalskas, J. S. Gedaugas, P. Gauronskas, I. Gurčinas, S. Giedraitis, Danutė ir Rclandas Giedraičiai, D.D., G. Jurgis Gliudys, Sr, A. Gulbinskas, B. Gieda, A. ir F. Galdikai, P. Indreika, J. T. Jarvis, T. Ivanauskienė, A. Janus-Hoyos, MD, C. Jasutis, V. Juodvalkis, J. Jurgilas, MD, J. Jusionis, MD, S. Jasutis, M. Jagučianskienė, A. Kish, A. G. Klimas, J. Kutra, J. Kazakevičius, K. Kilikauskas, J. Kuprėnas, Dr. A. Kontvis, A. Kybartas, S. Keteriauskas, J. Kniupys, S. ir J. Kvečiai, L. Kantas, A. Logucki, J. J. Miliun, A. Markevičius, J. M., J. N. Mockus, A. Mažeika, Ona Mekišius, E. Mamat, R. J. Kildikas, A. ir O. Mironai, F. Masaitis, A. ir M. Maskoliūnai, A. Milaknis, A. Nelsas, W. Maker, J. Naujokas, K.

Naudžius, B. Nurmsen, I. Medziukas, G. Nefas, I. Oksas, B. Posius, A. Pečiulis, J. Petronis, V. Prižgintas Rev. T. Palis, A. Pranys, G. A. Petrauskas, V. Pažiūra, A. Paulauskas, K. Prišmantas, Henrikas Paškevičius, J. Prakapas, P. Petraitis, V. Pavalkis, E. A. Ross, J. V. Ruokis, V. Rodnite, J. Roland, St. Raštikis, J. Ruzgys, J. Račius, G. W. Radvenis, V. Raulinai-V. Sakalauskas, J. ir E. Swetikai, A. Slupas, P. Sušinskas, Pr. Skirmantas, S. Shepherd, A. Sabaliauskas, E. Šepikienė, A. Sukys, J. Šlapelis, J. Šaulys, B. Skiman, A. Jarumanis, V. Šaras, M. Schoretz, MD, V. ir M. Siručiai, S. C. Skiman, J. P. Sweeny, MD, B. Starkienė, P. Sakas, A. Šimkus, Dr. V. Sky, E. Samienė, Sumantas, S. Stockus, Anelė Šopys, E. Stirbys, J. Salys, A. Trečiokas, V. Usas, J. Venckus, P. Visvydas, J. Valley, E. Veimeris, V. P. Vidugiris, A. Vidugiris, D. Vailokaitis, A. Vilkas, A. Vaitkus, Lucia Valvs, A. Valavičius, F. Vėluskis, Dalia Zakoren, L. Aale, Stella Žukauskas, B. Žemaitaitis, A. J. Zolėnas, A. Žemaitaitienė, O. Žukas, Danutė Žygas.

ILLINOIS —

A. T. Antanaitis, A. Balčytis, R. Bičiūnas, K. A. Bartašius, A. Buntinas, B. Cizikas, A. Daukus, A. Deveikis, P. Gruodis, B. Jablonskis, L. Jakubauskas, K. Juknelis, L. Jurkūnas, A. Kašiuba, J. Kanišauskas, B. Kemėžaitė, B. Kasakaitis, A. Kižienė, A. Kairys, K. Kasakaitis, C. Laucius, A. Lapinskas, A. Laucis, MD, Lituanus, M. Mėlienė, J. Paukštienė, D. Petrutyte, Rev. J. Prunskis, E. Pikelis, V. Petrauskas, K. Povilaitis, V. Račkauskas, J. Sadauskas, O. Simkus, V. Sinkevičius, M. B. Stankūnas, B. G. Shotas, R. Sidrys, MD, A. Šešplaukis, A. Smilga, Ana Slitem, J. Stankus, J. Talandis, B. Tiškus, V. Tauras, MD, Rev. A. Trakis, A. Umbrasas, A. Vaitkus, V. Vijeikis, O. Vasekėvicius, MD, J. Varoneckas, J. Yla, E. Wasilewski, K. Zilenas.

PENNSYLVANIA —

L. Dovydenas, Rev. T. Burkauskas, OSP, J. Čiurlionis, P. P. Dargis, J. Drasutis, W. Markalonis, Viola A. Yakstis, Sister Virginia, M. Walsh, da.

FLORIDA —

A. Alčiauskas, V. Beleckas, J. L. Babrys, C. Bobelis, MD, J. Kaškelis, M. Lietuvnikas, V. T. Jacobson, V. Urbonas, J. P. Vaičaitis.

OHIO —

V. Auginas, V. Bacevičius, A. L. Čepulis, MD, J. Garla, V. Jokūbaitis, J. Kregždė, A. Karklius, J. Kristolaitis, M. Lenkauskienė, Z. Prūsas.

Nukelta į 23 psl.

ENGLISH SECTION

SOVIET POLICY ON LITERARY TRANSLATIONS

The following article is an abbreviated version of one written by Thomas Venclova, published in *LITUANUS*, Vol. 25, No. 2, 1979. Venclova was most noted for his poetry in Lithuania. He was refused admittance into the Soviet Lithuanian Writer's Union, which would have permitted publication in Party organs, despite his aristocratic and Party-member parentage. This rejection led him to apply for emigration, which he was initially denied. He became active in the dissident movement and soon an official Helsinki provision monitor with Viktoras Petkus and Balys Gajauskas.

Because of his prominence and vociferous denunciations of human rights, he was threatened with a number of sanctions. For the same reasons, however, and the foreign pressure for his release (including poet Joseph Brodsky and Arthur Miller), he was permitted to emigrate on a five-year Soviet passport which was revoked six months after issuance.

Since in the United States, he has spoken about violations of the Helsinki Agreement and was affiliated with the University of California system at Berkeley and Los Angeles. He is currently teaching a Lithuanian language course and semiotics at a university in Chicago.

★

Venclova gently implores us not to underestimate the importance of translations to a society's literary accomplishments. Although translations have traditionally been thought to be of marginal literary significance, he reminds us that the literature of most nations begins with translations. Just as soon as foreign themes and artistic structures are adopted, though, one can anticipate a reaction, a challenge to write something original, something that arises from the native tradition—and is not inferior to foreign works. This circular process is very important for renewal and breadth in writing.

Venclova admits that deformations and gaps are bound to occur in translations. Information channels are disrupted through differences in competence levels, cultural perspective and market con-

ditions. The worst kind of distortion, though, is incurred from "conscious and planned ideological deformation," characteristic of totalitarian countries. The ambition of total behavior control and pressure of censorship and indoctrination produces strange forms of accommodation in the people . . . a combination of conformity and opposition.

Venclova writes about its effect on Eastern Europe: "Nowhere does there exist as much ignorance, cynicism, and simple fear as in this culture, but equally nowhere can there be found so much genuine natural faith in words and symbols, such an interest in any authentic creative expression, even though this may

Rugsėjo 9 d. Clevelande Lietuvių kultūrinio-
se darželiuose įvyko 34-toji tradicinė "Vieno
pasaulio diena". Čia pagrindinę kalbą pasakė
Ohio valst. sen. J. Glenn, o didžiąją dalį pro-
gramos atliko Čiurlionio Ansamblis, vad.
muz. A. Mikulskio. Nuotraukoje senatorius
J. Glenn su ponia čiurlioniečių tarpe.

Foto J. Garla

Mr. and Mrs. A. Mikulskis of Cleveland give a present to Senator John Glenn (D-Ohio)—a record by Čiurlionis Choir. The Senator was the featured speaker at the One World Day ceremony held at Cultural Gardens in Rockefeller Park on Sept. 9. This 34th annual celebration was sponsored by Lithuanians. Glenn focused his talk on the implications of the Soviet troops in Cuba.

be substantially spoiled by the necessary ideological 'reverencies.' Nowhere else can be found such refined ability to circumvent obstacles, to tell a part of the truth despite prohibition, and to mock the bitter poisoned official ideology." The repressive policy produces similar distortions in the translators and their translation while preserving a glimmer of cultural integrity and validity.

Venclova asserts that Lithuanian publications provides a representative example of translation trends. Only Estonia is perceived as more liberal in its policies among the republics and Poland and Hungary are more liberal among the satellites.

Dissident Tomas Venclova, having had his USSR citizenship revoked, is currently living in Chicago.

Foto V. Maželis

A number of "filters" impede the transmission of translated works to a broader readership. Firstly, many translations are not available in the native language and must be read in a third or the original language which very few have learned. Venclova states that only a few know Western languages and they are usually of "the older generation." Secondly, although instructors of foreign literature are relatively well-informed, they do not deviate from the narrow and dogmatic curriculum. Thirdly, of course, is censorship, border control and the KGB. That which is translated and "annoyingly propagated" is neither bought nor read; it is ignored all the more if the name is obviously being circulated.

Venclova analyzes the translations of three decades: 1946-1955 (Stalin period) 1956-1965 (Kruschev period) 1966-1976 (Brezhnev period). The last period should be divided into two: the first half (until 1970) when it was dominated by intrastructural dissent and the second half when it was suppressed.

Translations Under Stalin

Venclova calls this period of Russification "brutal" and "obvious." In Venclova's opinion, the Soviets never achieved their purpose of changing the Lithuanians' value orientation, but they did inhibit a realistic consciousness of the period which left the people provincial and ignorant.

The majority of translations were of Soviet Russian writers, and usually of orthodox Stalinists. No less than 222 Soviet books and 109 Russian authors were translated, with Maxim Gorky claiming 25. Only a few of this number would be

worthy of translations under normal conditions, claims Venclova. The rest represent nothing but "informational noise" in the form of dreary ideology such as depictions of collectivized villages, industry, and war, anti-imperialism, or "pseudo-historical novels about Russia."

The "Lithuanians" at this time, along with Russians, translated many Russian classics (approximately 32 authors, 107 books), including books by Aleksander Pushkin, Nikolay Gogol, Ivan Turgenev, and Anton Chekhov. The most redeeming aspect of this was that it permitted "thoroughly non-conformist authors or the less Soviet oriented writers to earn a living while at the same time giving evidence of their loyalty to the system" (e.g. Balys Sruoga, Kazys Boruta, Kazys Inciura and others still living). As a result, these strong literary figures raise the standard of translations to one higher than found in the West.

While classics of some of the other republics managed to get translated, very few of neighboring countries did. The Soviet government deliberately discouraged anything which would arouse interest in Baltic unity or separatist tendencies. Curiously, the Soviets promoted the works of China and Korea.

Translations of Western authors were pitiful, says Venclova. Among the classicists were Daniel DeFoe, Jonathan Swift, William Shakespeare, Harriet Beecher Stowe, James Fenimore Cooper, H. W. Longfellow and several French authors. Translated, in addition, were those writers who were of the "socialist-realist" genre (James Aldridge), those critical of the capitalist system (Theodore Dreiser, Upton Sinclair), or those who were anti-religious (Voltaire, Diderot, Rabelais).

Thus, the hermetic conditions made Lithuania impervious to the real twentieth century literary process.

Translations Under Khrushchev

During this decade, the proportion of books from Western language doubled to 186 authors (307 books) while 118 Soviet authors, 25 Russian classic authors (175 Soviet books, 53 classics, were translated).

Significantly, there emerged competent translators and editors who knew how to deal with the system. They did not always stay within the boundaries of "compulsory" publication stipulations. Translators found they could maneuver more freely than original writers who were constricted.

The "informational noise" abated somewhat and "genuine" Russian writers appeared, such as Isack Babel, Mikhail Zoshchenko, Solzhenitsyn, Boris Pasternak and Dostoyevsky. Among the Western writers were Conrad, Hardy, Kipling, Maugham, Mansfield, Shaw, Wilde as well as Ray Bradbury, Ernest Hemingway, Jack London, Walt Whitman. Other countries which increased their

representation were Italy (modernists and neorealist), Scandinavia, Poland, and finally, Germany.

Venclova points out that the Lithuanian reader who was previously a century behind, "advanced to about 50 years behind . . . and at times even got an opportunity to catch a glimpse of the present" of the literary field.

Translations Under Brezhnev

Due to increased readership demands, a "fake" liberalism program by the "rulers" and growing dissent of the intelligentsia, the 1966-1970 period became the "most normal." No less than 64 authors (81 books) were translated from Russian and 49 authors (113 books) were translated in the literary field.

Most notably, "first rate" Westerns could now be read: William Golding, F. Scott Fitzgerald, Truman Capote, J. D. Salinger, and John Updike. In addition, books by existential authors Camus and Sartre were released. Germans, Thomas Mann, Bertolt Brecht and Max Frisch and influential Johannes Bobrowski; Italians Malaparte, Dante, and Belgian Verhaerens were introduced. Even poets were noticeable (T. S. Eliot, Dylan Thomas).

Occasionally, journals reprinted material by who Venclova recalls as the "darkest" or "most dangerous" (meaning most famous and influential). (Somewhat previously and immediately after this period, "lightning rods" or articles with a Marxist tenor or overture only were permitted, which Venclova claims were read only by "proofreaders and censors.") Thus slipped in pieces by Marcel Proust, James Joyce, Frantz Kafka and Jorge Luis Borges. But, Venclova reminds us, "one or two short stories, like the proverbial sparrows, do not make a spring," and are quickly forgotten by the readers.

After 1970, the screws were tightened "once again" both qualitatively and quantitatively. Stalinist and neo-Stalinist books were reprinted; controversial books were banned. The least bit interesting books were greatly demanded: "Only propagandistic literature stayed on bookshelves—everything else was bought out in half an hour, taken out by the back door." Some of the reasons for this are positive (interest in spiritual values); others are negative (prestige, resale value on the black market).

Blacklists for writers appeared and Venclova noted that it was easy to get on it, but hard to get off. He lists the categories for being blacklisted as: (1) Dissidents, opponents, emigres, (2) Western authors of anti-Communist books (e.g. Huxley and Orwell, who is stated to be the most important author in Venclova's life); (3) Western authors who once maintained, but later rejected Communist ties; (4) Writers who have condemned any of the USSR policies (e.g. Arthur Miller and Saul Bellow); (5) Catholics; (6) Writers who have the re-

(Continued on Page 20, Col. 1)

45 Balts Demand Right to Self-Determination

A bold statement by 45 Balts in Moscow recapitulates the "criminal annexation" of the Baltic States and demands of the knowing and unknowing participants a declaration to render the treaty or Pact "null and void." The statement was delivered August 23, on the 40th anniversary of the Molotov-Ribbentrop Pact which the Baltic signatories declare was a treaty "of the two greatest tyrants in history—Stalin and Hitler." The authors delineate the assistance needed to reinstate their rights for national sovereignty.

The Molotov-Ribbentrop Pact is said to be the outcome of a series of secret meetings or addendums to protocol sessions. The events took place as follows:

—August 23, 1939, Germany and Soviet Russia signed a non-aggression treaty in which a number of countries were divided up among the super-powers. While Finland, Estonia and Latvia were to go to the Soviets, Lithuania was to go to the Germans.

—September 28, 1939, the Soviet Union and Germany signed a treaty of friendship in which some of Lithuania was to go to the Soviets (east of Sesupe River).

SOVIET POLICY ON LITERARY TRANSLATIONS

putation of being "reactionaries, nihilists or supermodernists (e.g. Virginia Woolf); (7) Writers who have ever affiliated with the extreme right (e.g. Ezra Pound); (8) Pornographic writers (e.g. Henry Miller, D. H. Lawrence).

Thomas Venclova attests to the growing Soviet impingement on Lithuanian authorship. In 1973, while working for the Soviet encyclopedia for Lithuania, he witnessed the list of names submitted by literary specialists for inclusion get "politically screened" and mostly expunged. The remaining names were, if accepted, denounced. Furthermore, the entries must list, in addition to literary achievements, Soviet "official duties, awards, and medals received."

In addition, Venclova mentions, the Soviets adhere to the international copyright convention, and they do not wish to pay out the hard currency to foreign authors or heirs. Thus, few new works will probably get translated.

As a result of all this, laments Venclova, "Lithuania does not breathe the genuine air of world culture." He anticipates a time when the iron curtain will crumble for he sees restriction of information as becoming "impossible." He would like to see translations of Orwell and Solzhenitsyn done here in the West—for "they undoubtedly would reach Lithuania."

—middle of June, 1940, Red Armies invaded Latvia, Estonia and Lithuania, including Germany's part of Lithuania.

—January 1941, Germany sold its part of Lithuania to the Soviet Union for 7.5 million dollars in gold.

—August 1941, the President of the United States and Prime Minister Churchill of Great Britain signed the Atlantic Charter which consists of six paragraphs. Paragraph 2 says that neither the U.S. nor Great Britain would agree to territorial changes which are not in accord with the free interests of the inhabitants of these territories. Paragraph 3 recognizes the right of all nations to decide for themselves on form of government, and to realize their right to self-determination.

—September 1941, the Soviet Union joined this Charter. (Lenin's Peace Declaration recognizes that a people do not have an opportunity for free elections with the presence of foreign forces or under the influence of a foreign power.)

The authors of the statement point out that other "pacts" by Germany with the Soviet Union enacted before the war ended were erased . . . except for this one. For the sake of equality and right to self-determination they ask:

—of the Soviet Union, to publish the full text of the Molotov-Ribbentrop Pact and to declare it null and void from its moment of signing;

—of the governments of the Federal Republic and the German Democratic Republic, to help erase the results of the Pact, perhaps through a specially created commission for this purpose;

—of the signatories of the Atlantic Charter (U.S. and Great Britain), to denounce the Pact on the grounds that it "crudely transgresses accepted international norms against colonialism";

—of the Secretary-General of the United Nations, to take up the matter of the Pact and its effects. It was recalled that Latvia, Lithuania and Estonia were active members of the League of Nations before the Pact and now the United Nations must share in the responsibility of resurrecting their rights. In addition, the United Nations has on many occasions reinforced the principle of self-determination in its General Assemblies (1960, 1965 (2), 1966, 1970). The Secretary-General is being reminded that these documents are not being observed by some members.

This information was obtained by the Joint Baltic American National Committee from the Moscow Bureau of a French news agency, Agence France-Presse.

Support House Resolution 147

We urge you to write your Congressman to support House Concurrent Resolution 147 which asks ". . . that the President . . . instruct the U.S. delegation to the 1980 Madrid Conference to seek full implementation of Principle VIII of the Helsinki Final Act, concerning

equal rights and self-determination of peoples, to the end that the right of self-determination be returned to the peoples of Lithuania, Latvia and Estonia . . ."

This resolution also expresses strong concern about the new Soviet citizenship law. The State Department some months ago requested from the Soviet government a clarification of various aspects of the new law and had hoped to receive an answer by July 1. To date, the Soviets have not chosen to respond.

If the State Department has not been overly vigorous in pursuing this matter, a stronger U.S. reaction to the new law coming from the Congress through **House Concurrent Resolution 147** would be useful. Concerning the citizenship law it states, ". . . the President should warn the Soviet Union against taking any action under this new Soviet citizenship law which would be detrimental to the interests of the United States and its individual citizens . . ."

Preliminary indications from the State Department are that it does not plan to raise the Baltic issue at Madrid because no short-term results or benefits would be gained by doing so. The State Department would choose to concentrate on other human rights issues at Madrid which might yield immediate results. Thus, Congressional pressure, through **H. Con. Res. 147**, becomes vitally important if the Baltic issue is to be raised at Madrid.

For further information on **H. Con. Res. 147**, write to the Joint Baltic American National Committee, P.O. Box 432, Rockville, Md. 20850.

RUSSIFICATION CAMPAIGN INTENSIFIED IN LITHUANIA

Excerpts from the draft recommendation to the (Tahkent, Unbek, May 1979) conference on "Russian—The Language of the Friendship and Collaboration of the Peoples of the USSR" suggests that stronger measures will be used to force the non-Russian nationalities to communicate in Russian.

The Samizdat journals from which texts were taken also carry a message to the free world to focus its attention on the "crude violation by the Soviet Union of the human right to communicate and to learn in one's native language." The actual photocopies of the documents have been locked up and kept confidential since their arrival in Lithuania; therefore the names of all senders and signers are not fully known. There is talk that the recommendations saw the daylight of L. Brezhnev's consent.

The new directives require that all forms of teaching be increasingly performed in Russian. Lithuanians are mainly concerned about the plan to introduce the Russian language into the kindergartens, and the suggestions that students use the Russian language in conversation among themselves and at home. Fears abound that the Lithuanian culture would become diluted and the family itself might be affected.

(Continued on Page 21, Col. 1)

Lithuania's Jews and The Holocaust

Jews were the largest minority in Lithuania—7.6%—and enjoyed cultural and religious autonomy during Lithuania's rule, claims Dr. Juozas Prunskis in "Lithuania's Jews and the Holocaust." The 48-page document published in Chicago, Ill., 1979, by the Lithuanian American Council, covers the demographic characteristics of Jews in areas of economics, education, and cultural life, the Lithuanian genocide during Russia's siege, and the Nazi design for Jewish annihilation.

A significant portion of the booklet is devoted to detailed accounts of heroic efforts by clergy, officials, professors and families to save Jews. Many attempts by Lithuanians to intervene were aborted; the Lithuanian American Council reportedly has in its archives, long lists of names of Lithuanians who were interrogated, jailed, deported to Germany, tortured, and executed for helping Jews. As a deterrent to further rescue missions, the Germans hung a number of Lithuanians at the cathedral square in Kaunas with placards boasting the cause for execution affixed to their bodies: "For Saving Jews." (p. 27)

Although the booklet, at moments, lacks cohesion, and probably over-enshrines the saviours, it does provide a new perspective on the interactions of these groups. Furthermore, it may not vindicate all Lithuanians from subtle forms of compliance in the atrocities perpetrated by Nazis, but it does vitiate the generic indictment of Lithuanians inferred from the film "The Holocaust." Prunskis substantiates, for example, that a Lithuanian SS Legion never existed; in fact, the Germans were sorely disappointed by the Lithuanians' lack of cooperation. He writes: "Evidence presented during the Nuremberg Trials showed that German SS men dressed in Lithuanian military uniforms carried out executions because Lithuanians refused to kill people." (p. 20)

RUSSIFICATION CAMPAIGN . . .

Furthermore, the Russians wish to give this imposition the appearance of Lithuanian sanction. According to the underground message, the purpose of the Tashkent conference has been to "show that the citizens of the national republics allegedly support that Russification policy conducted by the Communist Party and government. The government of the Tsar used to do this openly and directly, but the present rulers wish to give the appearance that it would be accomplished with the citizens' own hands."

(Material adapted from ELTA article, August, 1979.)

In a last-ditch attempt to exert pressure on Lithuanians to cooperate in the grisly slaughters, the Germans abducted highly-regarded Lithuanian intellectuals and banished them to concentration camps as hostages. Only the cessation of the war saved some from the blood-letting tortures. (p. 22)

The resistance to carry out Gestapo orders becomes noteworthy when considering Lithuania's previous confrontation with the Russians. The Soviet plan was to "dislocate" 700,000 Lithuanians (out of three million) and the successive raids, executions, and deportations were sometimes conducted or aided by local Jews.

The booklet can be purchased through LITHUANIAN DAYS MAGAZINE, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029, for \$1.00 each if picked up at the office, or 1.50 if mailed (up to 5 copies.)

Didžiausias kailiu pasirinkimas

pas vienintelį
lietuvių kailininką
Chicagoje

**NORMANA
BURŠTEINĄ**

Tel. 263-5826
(įstaigos) ir
677-8489
(buto)

185 North Wabash Avenue
2nd Floor Chicago, Ill. 60601

U. S. POSTAL SERVICE STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION Required by 39 U. S. C. 3685

1. Title of publication. LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS.
2. Date of filing, 9.30.1979.
3. Frequency of issue. Monthly except July and August.
- 3a. No. of issues published annually—10
- 3b. Annual subscription price \$15.00.
4. Location of known office of publication. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029
5. Location of the headquarter of general business offices of the publishers (Not printers) 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.
6. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor.
Publisher Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504.
Editorial Committee, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.
Managing editor Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504
7. Owner (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation

the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual, must be given.) Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Drive, Burbank, Calif. 91504.

8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities (If there are none, so state). None.

9. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes.

☐ Have not changed during preceding 12 months.

☐ Have changed during preceding 12 months.

(If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

10. Extent and nature of circulation.
A. Total no. copies printed (Net press run). Average copies each issue during preceding 12 months. — 1900. Single issue nearest to filing date — 1900.

B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales. Average no. copies. — 0. Single issue. — 0. 2. Mail subscriptions — Average no. 1585. Single issue — 1585.

C. Total paid circulation. Average. — 1585. Single issue. — 1585.

D. Free distribution by mail, carrier or other means, samples, complimentary and other free copies. Average no. — 100. Single issue — 100.

E. Total distribution (sum of C and D). — Average no. 1685. Single issue — 1685.

F. Copies not Distributed
1: Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing.

Average No. 215. Single issue 215.

2. Returns from news agents — None.
G. Total (Sum of E & F — should equal net press run in A). — Average no. — 1900. Single issue — 1900.

I certify that the statements made by me above are correct and complete.

(Signature of editor, publisher, business manager or owner).

Anthony F. Skirius
Publisher

12. For optional completion by publishers mailing at the regular rates (Section 132.121, Postal Service Manual)

39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been entitled to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with the Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates."

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publication named in Item 1 at the reduced postage rates presently authorized by 39 U. S. C. 3626.

(Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) [Signed] A. F. Skirius, publisher and owner.
PS Form 3526 Aug. 1978.

Looking for books about Lithuanian in English? Write to:

Lithuanian Days Bookstore
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029

LITHUANIA IN PHILATELY (21)

By ANTANAS BERNOTAS

ARTIST ADOMAS VARNAS

Lithuanian Days in January of this year honored the centenarian Lithuanian artist, Professor Adomas Varnas. He was honored by Lithuanian organizations and by many prominent non-Lithuanians during his lifetime. President Carter and his wife had sent him greetings and good wishes. He died this year on July 20, 1979 in Chicago, Ill., more than 100 years after his birthday, January 2, 1879.

Adomas Juozas Varnas was born and raised in the town of Joniskis, district of Siauliai. He went to primary school in his native Joniskis, but attended high school in Mintauja, Latvia. He entered a seminary in Kaunas, but after three years decided not to become a priest. Instead, in 1900, he traveled to St. Petersburg to study art at the Imperial School of Art for two years. He continued his art studies in Cracow, Poland, and in Geneva, Switzerland, where he finished the Ecole des Beaux Arts with the highest degree. With this background, he moved to Italy to study its art.

During World War I Varnas lived in Woronez, Russia, where he taught drawing in the local Lithuanian gymnasium to the refugees. In 1918 he was counted among the very first group returned to their homeland and settled himself first in Vilnius, later in Kaunas. He then began a very active life in the world of art. In Kaunas he organized the Society of Creative Arts, of which he was president for many years. Around 1920 this society founded the first Lithuanian theatre of drama, opera and ballet. It also established a music school, which later became a conservatory, and drawing courses which developed into an Insti-

tute of the Arts. In addition to his organizational tasks, Varnas remained active as an art teacher and educator. In 1943 he was appointed to the position of professor of arts.

While living in Poland, he had the first two exhibitions of his works—in Zakopane and in Poznan. In later years he had several exhibitions of his own works and in combination with other artists. He was commissioned to do numerous portraits of famous personalities, of ancient grand dukes and kings of Lithuania, of fine landscapes and caricatures. Many might recall the portraits of grand dukes hanging in all Lithuanian schools and offices. They were painted by Varnas. His paintings are to be found in all Lithuanian museums and in private collections.

In 1917 he published his book of caricatures—*Ant Politikos Laktu* (Atop of Political Perches). Sometime thereafter, he published a collection of sketches of Lithuanian wayside crosses (*Lietuvos Kryziai*). Oftentimes he not only illustrated many books and publications, but himself wrote articles for the various publications. A special side interest of his was the Montessori educational school system, as it was for his wife Maria also, and they participated in many of their activities.

But Adomas Varnas became most famous as the creator of Lithuanian postage stamps and banknotes. In the fall of 1922, when Lithuania changed its post-war monetary system to the Litas currency, Adomas Varnas was sent to Prague, Czechoslovakia to supervise the printing of new Litas banknotes. He submitted his own drawings and all bank notes up to "one" Litas were printed with his designs.

In Lithuanian philately Varnas is a giant, following only artists Antanas Zmuidzinavicius and Adomas Galdikas. He started this career in 1920 with the portraits of grand dukes Gediminas and Vytautas, and ended with 37 different sketches for the postage stamps. As his

themes he used famous personalities of past and glorious historical events of Lithuania. All his drawings are richly decorated with the motifs of Lithuanian folk-art.

Professor Adomas Varnas came to the United States in 1949, settling in Chicago. He maintained a private drawing school, organized art exhibitions, painted portraits and landscapes, and was otherwise active in the Lithuanian community. He was made an honorary member of the Lithuanian Philatelic Society "Lietuva" of Chicago.

In the January LD issue of this year, four postage stamps were selected to demonstrate Varnas' works. Here, we are showing more of his artistic alacrity on postage stamps.

LITHUANIA 700 YEARS

By Albertas Gerutis

Fourth Revised Edition. Includes:

1. The Origins of the Lithuanian Nations, by Prof. J. Puzinas.
2. Lithuania to World War I, by I. Jakstas
3. Independent Lithuanian, by Dr. A. Gerutis
4. Lithuania's Resistance, 1940-52, by A. Budreckis
5. Liberation Attempt from Abroad, by A. Budreckis
6. The Prospects of Lithuanian Liberation.

Order from:

L.D. Bookstore, 4364 Sunset Blvd.

Los Angeles, CA 90029

PRICE: \$12.00; BY MAIL, \$13.00

Available from Lithuanian Days

FOR THOSE STILL AT SEA:

The Defection of a Lithuanian Sailor

Simas Kudirka's own story of his four-year journey to freedom.

By Simas Kudirka and Larry Eichel
The Dial Press/\$7.95

NOTICE TO OUR CANADIAN SUBSCRIBERS

In making remittances for subscriptions to "Lithuanian Days," please make out your checks in the following amounts:

On U.S. Banks--\$15.00

On Canadian Bank Checks-U.S. dollars--\$16.00.

Canadian checks--\$18.00.

A Lithuanian farmer sowing (from a series in 1922).

Lt. Antanas Juozapavicius, the first officer to be killed in the independence war of 1919 (of De Jure issue in 1922).

Grand Duke Vytautas, Statue of Liberty at Kaunas, and President Antanas Smetona (honoring Vytautas' 500th anniversary of his death, 1930).

Kiti Adomo Varno piešti pašto ženklai: Sėjėjas, iš 1922 m. serijos.

Leit. Antanas Juozapavicius, pirmas karininkas, žuvs nepriklausomybės kovose 1919 m. Iš De Jure serijos 1922.

Vytautas Didysis, Laisvės Statula ir prez. Antanas Smetona. Iš 1930 m. Vytauto Didžiojo sukaktuvinės laidos.

GARBĖS PRENUMERATORIAI

J. Ankudas, MD, Baltimore, Md.
Peter Atkočiūnas, D.D.C., Cicero, IL.

Br. Aušrotas, Juno Beach, Fl.
Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA
Dr. C. K. Bobelis, Fl.

A. Braškys, Canada, Ont.
Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.

Vyt. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles.

Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH.

John Čiurlionis, PA.
Dr. J. Dėdinas, Elmhurst, Ill.
Vysk. A. Deksnys, Vokietija.
A. Dičius, CA.

Vincas Dovydaitis, San Clemente, Calif.

Br. Galinis, Norvell, MA.
Mrs Venice Grantham.
Paul Gylys, Olympia, Wash.
E. & L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.

Dr. J. Jurgilas, Granada Hills, Calif.

J. Jurkūnas, ILL.
K. Karuža, CA.
St. Keteriauskas, Los Angeles,
G. Kazlauskas, Los Angeles, CA.
Dr. P. Kisieliūnas, Cicero, Ill.

A. Krasiukėnas, MA.
E. Kronas, Canada.
Msgr J. Kučingis, Los Angeles,
J. L. Levickas, FLA.

Mary J. Lietuvnikas, Orlando, FL.

A. & L. Mažeikos, Marina del Rey, Ca.

G. Mažulienė, CA.
W. Maker, Burbank, CA.
W. Markalonis, Reynoldville, Pa.
Balys Maskeliūnas.
Msgr. L. Mendelis, Baltimore, MD.

E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N.Y.

Dr. Vyt. Mileris, Livonia, MI.
A. Musteikis, Fallon, NE.
J. Narbutas, FLA.

Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
Frank Petrauskas, Syracuse, N. Y.
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.

Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N. M.

P. Sakas, Los Angeles, CA.
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, Calif.

Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL.
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, IL.

Viktoras D. Stankus.
J. Stakėnas, ILL.
Jonas Talandis, Olympia Fields, TALKA, Hamiltono Lietuvių Kredito kooperatyvas, Canada.

A. Rapšys, Norco, CA.
Dr. V. B. Sky, Palos Verdes, CA.
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA.

Garbės prenumeratoriai

Rev. P. Sabulis, Waterbury, Ct.
Juozas Truskauskas, Los Angeles, CA.

Rev. Ignas Urbonas, Gary, IN.
Vytautas Vidugiris, Los Angeles
J. Vitėnas, Washington, D.C.
A. Yutz, Munhall, PA.

Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.
Labai ačiū visiems parėmusiems
L.D. žurnalo leidimą —

A. Skirius, leidėjas

AUKOS LD ŽURNALUI

\$30.00 — K. Gričius, L. A.
\$20.00 — A. Markevičius, Santa Monica, Ca.

\$15.00 — Anna Maker, Burbank, Ca.

Po \$10.00 — J. Valley ir S. Damulis, Vista, Ca.

Po \$5.00 — R. Giedraitis, DDS, L A, Ca., P. Visvydas, Ca., P. Gilyls, Wash., M. Mielenė, Ill., B. Kemėžaitė, Ill., P. Mikšys, Ct., J. Sadauskas, Ill.

\$3.00 — Z. Prūsas, Mi.

Po \$2.50 — B. Gieda, LA, S. Jankauskas, AR, E. Pakulis, NE, M. M. Savage, NE, L. Švelnis, MA, G. K. Balys, Mi.

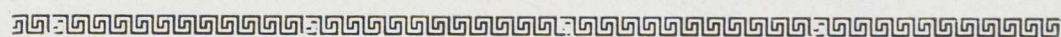
\$1.00 — K. Povilaitis, Ill.

ŽURNALĄ PARĖMĖ

Atkelta iš 17 psl.

MASS. —

A. Andriušienė, A. C. Buckūnas, Mary McGann, A. Gedmintas, P. P. Molis, G. Penney, E. Ribokienė, Ruggles, K. Sestokas, St. Santvaras, Rev. S. Steponaitis, L. Svelnis, A. Sermuksnis, R. Taparanskas, J. Venckus, I. Vasyliūnas,

NOTE OUR EXPANDED ENGLISH SECTION. IF YOU SUPPORT THIS CHANGE, SUBSCRIBE FOR YOUR CHILDREN OR YOUR FRIENDS. —Ed.

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA

Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CA 90403

393-9801

828-7525

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

— ir —

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

MICHIGAN —

V. Alantas, St. Anthony Church, Račiukaitis, J. Briedis, P. Druskis, L. Bajorūnas, S. K. Balys, K. Razauskas, L. Krajauskas, Rev. J. V. Kluonius, B. Liaudanskis, A. M. Macarus, J. Mačiulaitis, J. Mikaila, J. Šepetys, O. Vaitkus, MD, J. A. Valantiejus, MD.

NEW YORK —

E. Baranauskas, V. Butkys, F. Puidokas, J. Kliveckas, K. Bačaus-I. Banaitienė, F. Liuberskis, R. Masulionis, N. Mazalaitė-Gabienė, E. Mickeliūnas, G. J. Okunis, Rev. J. Pakalniškis, Rev. A. Račkauskas, A. Sabalis, A. Simutis, S. Skobeika, A. M. Trainis, P. V. Vygantas, P. Uknes, A. Wesey, E. Žiaušys.

MARYLAND —

Baltic Am. Nat. Committee, A. Gumbenienė, J. B. Genys, Msgr. L. J. Mendelis, N. Rastenis, A. Skudzinskis, C. Surdokas, Kun. A. Dranginis, A. Vaškys, J. Vaitkus,

NEW JERSEY —

C. Cikotas, K. Graudienė, R. Remeika, V. Palubinskas, A. Pocius, J. A. Patrick, Msgr. J. Scharnus, J. Vaičkus.

IVAIRIOS VALST. —

A. Antanėlis, C. Austin, J. Bričkus, V. Bulkaitis, P. Gylys, S. Jankauskas, G. Kazlauskas, Larial Motel, Rev. V. Martinkus, E. Pakulis, K. Plepys, A. Radžius, A. Trainis, J. Tautkus, V. Sirvydas, P. Smalzys, Z. Smilga, R. Šlepetys, W. Savage, J. Vitėnas, Rev. T. Žiūraitis, A. Žitkus.

CANADA —

P. Alšėnas, A. Braškys, P. Baltuonis, G. Čapkauskas, P. A. Česnulis, Rev. J. Bertašius, J. Zmuidzinas, A. Dilkus, A. Dudaravičius, Franciscan Fathers, O. Juodišius, E. Kardelienė, J. Kubilius, A. Keblys, A. Mingėla, W. Maskell, J. Nastajus, V. Pečiulis, A. Skrebūnas, Rev. A. Sabas, Dr. J. Sungaila, Rev. V. Skilandžiūnas, Sisters of the Im. Conception, J. B. Žekas.

Visiems mūsų rėmėjams nuoširdžiai dėkojame. Jūsų materialinė parama stiprina mus ir morališkai lietuviškam spaudos darbe.

Laimėjusiųjų pavardės skelbiamos atskirai. Adm.

Mirė poetas Stasys Jakštas

LD bendradarbis ir rėmėjas poetas Stasys Jakštas, ilgą laiką gyvenęs Brooklyn, N. Y., mirė 1979 m. liepos 28 d. Ispanijoje, Les Balcones, Terreviejeja, Alicante.

Lietuvoje S. Jakštas 1941-44 m. buvo pradžios mokyklų departamento direktorius. Su eilėraščiais bendradarbiavo periodikoje.

Nuo 1951 m. iki 1955 m., atvykęs į JAV, prisidėjo prie lituanistinių mokyklų organizavimo. Bendradarbiavo periodikoje, spausdinamas eilėraščius. Dalyvavo poezijos antologijoje "Tretieji vainikai".

S. Jakšto dukra Virginija gyvena New Yorke ir yra LD skaitytoja. Reiškiamo Virginijai užuojautą.

TAUPYKITE DABAR

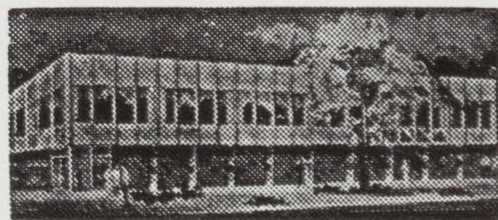
Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviena skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

8% — 8 metų su \$1,000, minimum
7¼% — 6 metų su \$1,000, minimum
7½% — 4 metų su \$1,000, minimum
6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum
6½% — 1 metų su \$1,000, minimum

Savings insrd. to \$40,000 by FSLIC

Drive in facilities.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygu

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm. ia.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Gifts International', 'Parama', 'Terra',
'Marginiai'.
Cleveland, Ohio — J. Žilionis
Detroit, Mich. —
St. Anthony's Parish Library.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — "Spauda".
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.
Melbourne - St. Kilda — F. Sodaitis
Sydney — Kun. P. Butkus.
Glen Osmond, S. A. — E. Reisoniene.
Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušrotas, A. Kuolas,
P. Misevičius.
Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

ALBINAS KURKULIS

Stock" Brokeris ir vice prezidentas
Rodman & Renshaw, Inc.

Members New York Stock Ex-
change and other Principal
Exchanges

209 So. La Salle St., Chicago, Ill.
(312) 332-0560 60604
Skambinti "Collect" iš bet kur JAV

V. Ramonas

CROSSES (KRYŽIAI)

Romanas

I anglų kalbą vertė Milton Starks.
Iliustruota grafiškais piešiniais.

329 ps. Kaina \$4.00

"LIETUVIAI AMERIKOS VAKARUOSE"

Siųskite metinę prenumeratą \$5.00

Užsakykite LAV savo giminėms
bei draugams, gyvenantiems rytinė-
se ir vidurio Amerikos valstybėse,
tegu susipažįsta su mūsų veikla ir
gyvenimu.

Galima LAV užsisakyti ir patele-
fonuojant — NO 4-2919.

90029.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p.
Išlaiko L. Radijo Klubas.

Programų koordinatorius Vladas GILYS
3329 1/2 Atwater Avenue
Los Angeles, CA 90039
Tel. (213) 662-6906

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WCAO 104 meg.
Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227: Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
11:30 — 12:00 val. 1430 AM iš WWEL
12:10 — 1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-
dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WNSR - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIJO ŠEIMA
7 programos savaitėje

Monday through Friday 5:30 pm—6 pm
Saturday & Sunday 8:30—9:30 am
Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos.
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: Hemlock 4-2413.

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
9 val. vakaro;

šeštadieniais — 7-8 val. vak.

Visos laidos iš tos pačios stoties WOPA
1490 AM banga.

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ, 2646 W. 71st
St. Chicago, Ill. 60629 Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa

kas šeštadienį 5:30 — 6:00 vakare,
1110 AM banga, WTIS stotis.

Veda Kazė Brazdžionytė

Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill 60629

Telefonas 312-778-5374

Atstovas St. Petersburgė — K. Kėiva,
tel. 360-1479.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949

Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas Juozas Stempužis.

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
2056 CNB Bldg., Detroit, Mich. 48226

WMZK-FM banga 98 mc

Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos reikalais kreiptis: Albert Misiu-
nas, 2483 Woodmere, Detroit, MI 48209,
tel. 841-3026; Algis Zaporackas, 4120
Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072,
tel. 549-1982.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.

Sekmadieniais 8:20—9:00 val. ryto
Išlaiko Radijo Klubas. Visais reikalais
kreiptis Antanas Janušis, 16778 Rougeway
Dr., Livonia, Mich. 48154. Tel. 421-4696

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840

Kiekv. sekmadienį 4:30 - 5:30 val. p. p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius.

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd., Hartford CT 06114
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kiekv. šešt. 4-5 v. p. p. ir 7-8 v. v.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.

Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)

Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg

Vedėjas Prof. J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: Romas Kezys, 217-25 54th Ave.
Bayside, N. Y. 11364
Telefonas: 229-9134

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program In
Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Programos vedėjai:

Povilas ir Gertruda Dargiai.

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15243

Hot Springs, Ark.

Lietuviška Radijo programa
"LEISKIT I TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Kiekvieną mėnesio antrą, trečią ir ketvirtą
sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto

iš radijo stoties KGUS, FM banga 97,5 M.

Programos vedėja Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto.

Stotis: WXXI-FM 91.5 MC

Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.

Klubo valdyba: Al. Gečas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta
Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė.

Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY
14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS BALSAS

W — 104 FM Stereo

Sekmadieniais 8 — 9 val. vak.

Ved. Viktoras Vaitkus

10 John St., Waterbury, Ct. 06708

Tel. 756-5173; 754-8780

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas L. Stankevičius.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada,
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 - 2:00 po pietų

Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM

Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius

614 Tedwyn Dr.

Mississauga, Ont., Canada

L5A 1K2

Tel. (416) 275-3134

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laik.

41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Dr. J. Gailius.

Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakara 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.

Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Isteigta 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60634
Tel. (312) 778-2100

Tolius šlutas, vald. pirm.